

**WÓJT GMINY
SIEMIEŃ**

**ZMIANA STUDIUM
UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO
GMINY SIEMIEŃ**

UWARUNKOWANIA

21 - 500 Biała Podlaska
Plac Szkolny Dwór 28
tel. [0-83] 342-00-36, fax 342-00-38

BIAŁA PODLASKA, 2013 r.

WÓJT GMINY SIEMIEŃ

**BIURO PROJEKTOWE
„arch – dom”
W BIAŁEJ PODLASKIEJ**

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY SIEMIEŃ

UWARUNKOWANIA

**ZAŁĄCZNIK NR 1
Do Uchwały .....
Rady Gminy Siemień
z dnia ..... r.**

**Zgodnie z art. 9 ust. 2 ustawy z dn. 27 marca 2003r.
o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym
Dz. U. Nr 80, poz. 717 Z 2003 r.
sporządzającym „Studium ...” jest Wójt Gminy.**

Wójt Gminy Siemień: Stanisław Dawidek

Studium zostało opracowane przez:

BIURO PROJEKTOWE „arch – dom” s.j.

PLAC SZKOLNY DWÓR 28

21 – 500 BIAŁA PODLASKA

tel. (083) – 342 – 00 – 36, fax. (083) 342 – 00 – 38

w składzie:

◆ generalny projektant:3

- **mgr inż. arch. Henryk Dołęgowski - upr. urb. 812/89**

◆ zespół generalnego projektanta:

- **inż. Ryszard Suchora**
- **mgr inż. Łukasz Kozłowski**
- **mgr inż. arch. Agnieszka Cajgner Olędzka**

Spis treści

ZMIANA STUDIUM	1
STUDIUM.....	2
1 Ogólna charakterystyka gminy.	7
2 Uwarunkowania zewnętrzne rozwoju gminy Siemień	8
3 Uwarunkowania wewnętrzne rozwoju gminy Siemień – analiza SWOT.....	10
4 Uwarunkowania kulturowe.	13
4.1 Rys historyczny	13
5 Demografia.	14
5.1 Stan istniejący.	14
6 Przyrodnicze uwarunkowania rozwoju.	17
6.1 Położenie fizjograficzne gminy.	17
6.2 Struktura przyrodnicza gminy.....	17
6.3 Zasoby i walory środowiska przyrodniczego.	17
6.3.1 Budowa geologiczna i warunki gruntowe.....	17
6.3.2 Rzeźba terenu.....	19
6.3.3 Warunki wodne.	19
6.3.3.1 Wody powierzchniowe.	19
6.3.3.2 Wody podziemne.....	20
6.3.4 Surowce budowlane.....	20
6.3.5 Warunki glebowe i szata roślinna.	21
6.3.5.1 Tereny rolnicze.....	21
6.3.5.2 Użytki zielone.	25
6.3.6 Tereny leśne.	25
6.4 Biosfera.....	26
6.4.1 Flora.	26
6.4.2 Fauna.....	26
6.4.3 Warunki klimatyczne.	28
6.4.4 Temperatura powietrza.....	29
6.4.5 Wilgotność względna.	30
6.4.6 Mgły.	31
6.4.7 Zachmurzenie.....	31
6.4.8 Opad atmosferyczny.....	31
6.4.9 Burze atmosferyczne.....	32
6.4.10 Wiatry.....	32
7 Ochrona prawna środowiska	32
7.1 Obszary objęte ochroną prawną.	32
7.1.1 Zespół przyrodniczo – krajobrazowy.....	33

7.1.2	Dolina Tyśmienicy	34
7.1.3	Pomniki przyrody.....	36
8	Zagrożenia środowiska	37
8.1	Zagrożenia naturalne	37
8.2	Zagrożenia antropogeniczne.....	38
8.3	Odporność środowiska na degradację	39
8.3.1	Odporność gleb.....	39
8.3.2	Odporność wód.....	39
8.3.3	Odporność lasów.....	39
9	Zanieczyszczenie poszczególnych elementów środowiska.....	40
9.1	Zanieczyszczenie powietrza.....	40
9.2	Zanieczyszczenie wód.....	40
9.2.1	Zanieczyszczenie wód powierzchniowych.....	40
9.2.2	Zanieczyszczenie wód podziemnych.....	40
9.3	Zanieczyszczenie gleb.....	41
10	Elementy rozwoju gminy – uwarunkowania.....	41
10.1	Baza ekonomiczna.....	41
10.2	Warunki życia.....	44
10.2.1	Mieszkalnictwo.....	44
10.2.2	Usługi.....	45
10.2.2.1	Administracja.....	45
10.2.2.2	Oświata i wychowanie.....	45
10.2.2.3	Ochrona zdrowia.....	46
10.2.2.4	Opieka społeczna.....	46
10.2.2.5	Kultura.....	48
10.2.2.6	Obiekty sakralne.....	48
10.2.2.7	Turystyka i wypoczynek.....	48
10.2.2.8	Sport.....	48
10.2.2.9	Usługi i handel.....	48
10.2.2.10	Usługi inne.....	48
10.2.3	Ocena standardów życia i obsługi.....	49
10.3	Rolnictwo.....	49
10.3.1	Przyrodnicze uwarunkowania rozwoju rolnictwa.....	49
10.3.2	Użytkowanie gruntów i struktura własności.....	51
11	Infrastruktura techniczna.....	52
11.1.1	Komunikacja.....	52
11.1.2	Komunikacja drogowa.....	52
11.1.3	Komunikacja kolejowa.....	54

11.2	Gospodarka wodno-ściekowa.....	54
11.2.1	Zaopatrzenie w wodę.....	54
11.2.2	Odprowadzenie ścieków.....	54
11.2.3	Usuwanie nieczystości stałych.....	55
11.3	Elektroenergetyka.....	55
11.4	Gazyfikacja.....	55
11.5	Telekomunikacja.....	55
12	OBIEKTY PRAWNIE CHRONIONE	56
12.1	Obiekty wpisane do rejestru zabytków.....	56
12.2	Obiekty ujęte w ewidencji dóbr kultury woj. lubelskiego.....	56
12.3	BUDOWNICTWO LUDOWE	58
12.4	Gminna ewidencja zabytków.....	64
12.5	Stanowiska archeologiczne zlokalizowane na terenie gminy Siemień	64
12.6	Cmentarze.....	69

1 Ogólna charakterystyka gminy.

Gmina Siemień zajmuje północną część województwa lubelskiego i leży w zachodniej części powiatu parczewskiego. Gmina w obecnych granicach sąsiaduje z następującymi gminami:

- Od zachodu- z gminą Czemierniki
- Od północy- z gminą Wołyń i Milanów
- Od wschodu- z gminą Parczew
- Od południa- z gminą Ostrówek i Niedźwiada

Powierzchnia gminy wynosi 11 121ha i głównym ośrodkiem gminnym i administracyjnym jest miejscowość Siemień, położona w centralnej części gminy, do której należy 21 sołectw. Na jej terenie zamieszkują 4 897osób, gęstość zaludnienia 44os/km². Miejscowościami wspomagającymi ośrodek gminy jest Gródek Słachecki i Jezioro.

Miejscowość Siemień - siedziba gminy - położona jest w dolinie rzek Piskornicy i Piwonii, uchodzących do rzeki Tyśmienicy oraz przy, największym w całym województwie lubelskim, 830-hektarowym stawie, zbudowanym przez jeńców tatarskich w I połowie XVII wieku za panowania Władysława IV. Gmina leży na Równinie Parczewskiej i stanowi część Polesia Lubelskiego.

W ramach administracji kościoła rzymsko-katolickiego gmina należy do diecezji siedleckiej, dekanatu parczewskiego. Przez teren gminy przebiega zasięg 6 parafii diecezji siedleckiej: Siemień, Parczew, Tyśmienica oraz 4 parafie diecezji lubelskiej: Suchowola, Brzeźnica Książęca, Czemierniki.

W zakresie sądownictwa gmina podlega sądowi rejonowemu w Radzynie Podlaskim. W podziale administracji leśnej należy do nadleśnictwa Radzyń Podlaski do którego należą lasy o powierzchni 166,33ha.

Przez obszar gminy przebiegają dwie drogi wojewódzkie: nr 815 Lublin-Biała Podlaska i odchodząca od niej droga nr 814 Siemień-Radzyn Podlaski. Przez południowo-wschodni skrawek gminy przechodzi linia kolejowa Lublin-Łuków o małym znaczeniu.

2 Uwarunkowania zewnętrzne rozwoju gminy Siemień

Analizując możliwości rozwoju gminy Siemień należy stwierdzić, że zależą one od warunków geograficzno – przyrodniczych i społecznych. Ogólnie ujmując uwarunkowania przyszłego rozwoju gminy tkwią zarówno w niej samej jak i w jej otoczeniu. Uwarunkowania tkwiące w otoczeniu – zewnętrzne – są dwojakiego rodzaju, jeden ich zespół zawiera się w tzw. otoczeniu globalnym, zależny jest od systemu ustrojowego i funkcjonowania państwa. W szczególności będą to uwarunkowania rozwoju wiążące się z ogólnym tempem wzrostu gospodarczego kraju, kształtowaniem się inflacji, z relacjami na rynku walutowym, rynku pracy, z sytuacją dochodową ludności itp. Uwarunkowania te będą wynikać wprost z:

- polityki rolnej i ogólnie polityki restrukturyzacji obszarów wiejskich kraju,
- polityki finansowej państwa, zwłaszcza wobec małych i średnich podmiotów gospodarczych,
- polityki pieniężnej banku centralnego, w szczególności dotyczącej kursów walut, stopy kredytowej itp.,
- polityki na rzecz wzrostu liczby miejsc pracy i ograniczania bezrobocia,
- polityki integracji z Unią Europejską,
- reformy struktury administracyjno – terytorialnej państwa, która może istotnie zmienić dotychczasowe warunki jej działania, w szczególności w następstwie zmienionej formuły zasilania budżetu, funkcjonowania w strukturze powiatu itp.

Istotą uwarunkowań zewnętrznych, otoczenia globalnego jest to, że mogą się one zmienić w czasie, że w różnym stopniu mogą one stymulować, przyspieszać rozwój a także mogą oddziaływać na rozwój hamująco, mogą go ograniczać. Są one w zasadzie niezależne od gminy, nie może ona na nie wpływać, dokonywać zmian w tym otoczeniu. Dlatego też uwarunkowania otoczenia globalnego, generalnie pochodne polityki makroekonomicznej państwa, funkcjonują jako swoiste założenia rozwoju.

Drugi zespół uwarunkowań zewnętrznych rozwoju gminy zawiera się w jej otoczeniu terytorialnym. Ma ono dwa zasięgi, bliższy wyznaczony przez gminy bezpośredniego zaplecza i dalszy, wyznaczany granicami regionu i kraju. Także w tym

otoczeniu mogą występować uwarunkowania sprzyjające rozwojowi gminy, zawierające szanse rozwojowe, ale także mogą występować w nim zagrożenia dla rozwoju.

Ocena obecnego stanu gminy identyfikuje przesłanki zarówno takie, które należy postrzegać jako jej atuty dla rozwoju – silne strony gminy, jak i takie które w aspekcie przyszłego rozwoju należy postrzegać jako jemu niesprzyjające – słabe strony gminy

Zestawienie obrazuje poniższa tabela:

Czynnik rozwojowy	
Szanse	Zagrożenia
Położenie	
- położenie przy dwóch drogach o znaczeniu wojewódzkim - bliskość granicy państwa; przynależność do UE	- położenie gminy w biednym rejonie kraju
Rolnictwo	
- dobrze prosperująca produkcja rolna związana z hodowlą ryb	- niskie dochody ludności, utrudniające inwestowanie - duże rozdrobnienie gospodarstw rolnych - brak wyspecjalizowanych gospodarstw - słabo rozwinięta infrastruktura rolnicza przyciągająca inwestorów z zewnątrz - zły stan dróg dojazdowych do pól - brak instytucji i usług około rolnych na obszarach wiejskich - niska urodzajność gleb
Przedsiębiorczość	
- dobrze rozwinięta sieć sklepów spożywczych - wolne lokale do zagospodarowania - skuteczne pozyskiwanie środków pozabudżetowych.	- małe zainteresowanie zewnętrznych inwestorów - brak kapitału inwestycyjnego - słabo rozwinięte otoczenie instytucji pracujących na rzecz przedsiębiorców
Infrastruktura techniczna	

<ul style="list-style-type: none"> - dogodne połączenie komunikacyjne z innymi gminami - dostęp do funduszy strukturalnych 	<ul style="list-style-type: none"> - niedobór środków finansowych na modernizację dróg powiatowych i gminnych -obszar nie w pełni skanalizowany -brak uzbrojonych terenów pod inwestycje -budynki publiczne niedostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych
Potencjał ludzki	
<ul style="list-style-type: none"> -niski odsetek patologii społecznych na terenie gminy 	<ul style="list-style-type: none"> -starzenie się społeczeństwa i migracja ludzi młodych -niski odsetek ludności z wykształceniem wyższym -niska aktywność społeczna mieszkańców -wysoki poziom bezrobocia na terenach wiejskich
Finanse	
<ul style="list-style-type: none"> - możliwość korzystania z funduszy strukturalnych z UE - skuteczne pozyskiwanie środków pozabudżetowych 	<ul style="list-style-type: none"> - spadek dochodów własnych gminy - zbyt dużo zadań nałożonych na samorząd w stosunku przekazywanych środków finansowych - skomplikowane procedury pozyskania środków z funduszy strukturalnych

3 Uwarunkowania wewnętrzne rozwoju gminy Siemień – analiza SWOT.

Uwarunkowania wewnętrzne rozwoju wynikają z zasobów, zjawisk, zdarzeń i procesów tkwiących w samej gminie. Tworzą one zestaw mocnych i słabych stron gminy rozpatrywanych w sferze gospodarczej, ekologicznej, technicznej i społecznej. Uwarunkowania te analizowano w kategoriach silnych i słabych stron. Analiza potencjału i barier rozwojowych gminy obejmuje również uwarunkowania zewnętrzne określające potencjalne szanse i zagrożenia w rozwoju gminy.

Zestawienie obrazuje poniższa tabela:

Czynnik rozwojowy	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - czyste, naturalne środowisko - korzystny układ komunikacyjny - gmina w pełni zwodociągowana - dobre wrażenie wizualne gminy - przynależność do programu „NATURA2000” 	<ul style="list-style-type: none"> - słaby stan dróg gminnych i powiatowych - niski poziom dochodów ludności. - niewystarczająca sieć kanalizacyjna i brak oczyszczalni ścieków - mały rozwój podmiotów gospodarczych poza rolnictwem - słabo rozwinięta infrastruktura turystyczna - wysoki poziom bezrobocia - brak sieci gazowej
Turystyka i rekreacja	
<ul style="list-style-type: none"> - dogodne połączenie komunikacyjne gminy - malowniczy krajobraz - liczne zabytki kultury i miejsca pamięci narodowej - sprzyjające warunki do uprawiania wędkarstwa - rekreacyjne tereny nad zbiornikami wodnymi i rozlewiskiem rzeki Tyśmienica - cykliczne imprezy kulturalne i rekreacyjne organizowane przez GOK 	<ul style="list-style-type: none"> - brak gospodarstw agroturystycznych - podobna atrakcyjność sąsiednich gmin - brak bazy noclegowej dla turystów - konkurencja na rynku usług agroturystycznych - słaba promocja gminy, brak oferty turystycznej - brak Gminnego Punktu Informacji Turystycznej
Zabudowa mieszkaniowa	
<ul style="list-style-type: none"> - jednolity charakter istniejącej zabudowy 	<ul style="list-style-type: none"> - rozdrobnienie gospodarstw rolnych - brak bazy agroturystycznej i bazy noclegowej dla turystów
Infrastruktura techniczna	

<ul style="list-style-type: none"> - całkowite zwodociągowanie gminy - telefonizacja na terenie całej gminy - dobre połączenie komunikacyjne z innymi gminami 	<ul style="list-style-type: none"> - zły stan istniejących dróg gminnych i powiatowych - niewystarczająca sieć kanalizacyjna w gminie - słaby stan sieci energetycznej - brak powszechnego dostępu do Internetu - brak sieci gazociągowej na terenie gminy - brak zorganizowanego systemu odbioru odpadów - brak oczyszczalni ścieków komunalnych - brak połączeń między miejscowościami - brak selektywnej zbiórki odpadów stałych
<p>Komunikacja</p>	
<ul style="list-style-type: none"> - przez teren gminy przebiegają dwie drogi wojewódzkie - przebieg linii kolejowej Lublin-Łuków 	<ul style="list-style-type: none"> - zły stan techniczny istniejących dróg - niewystarczająca sieć dróg w gminie - likwidacja PKP (przewozy pasażerskie)
<p>Infrastruktura społeczna</p>	
<ul style="list-style-type: none"> - wysoka aktywność zawodowa i społeczna ludności - wystarczająca sieć szkół - dobrze funkcjonująca Gminna Biblioteka Publiczna w Siemieniu i jej 2 filie w gminie - Gminny Ośrodek Kultury w Siemieniu organizujący wydarzenia kulturalne - wystarczająca ilość przedszkoli na terenie gminy - OSP działające w 9 miejscowościach - Sprawnie działający Ośrodek Pomocy Społecznej 	<ul style="list-style-type: none"> - małe możliwości aktywności zawodowej na terenie gminy - niewystarczające przystosowanie obiektów użyteczności publicznej dla osób niepełnosprawnych - niska jakość wyposażenia obiektów edukacyjno-kulturalnych - niska aktywność społeczna mieszkańców gminy - wysoki poziom bezrobocia - brak perspektyw dla młodych ludzi i ludzi z wykształceniem - słaba oferta zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży - brak specjalistycznej opieki medycznej
<p>Gospodarka finansowa gminy</p>	
<ul style="list-style-type: none"> - skuteczne pozyskiwanie funduszy pozabudżetowych 	<ul style="list-style-type: none"> - duże obciążenie samorządów zadaniami - brak inwestorów zewnętrznych

4 Uwarunkowania kulturowe.

4.1 Rys historyczny

Najstarsze zapisy osadnictwa pochodzą z czasów neolitu. Leżące wokół Siemienia tereny były ściśle związane z historią Parczewa. Niewątpliwie stanowiły one obszary o mniejszym znaczeniu gospodarczym, fakt ten powodował mniejszy udział obszarów wokół Siemienia w najdawniejszych wydarzeniach historycznych.

Z historycznego punktu widzenia dzisiejsza gmina Siemień to obszar posiadający interesującą historię najnowszą.

W polskiej literaturze historycznej, niezależnie od okresów utrwał się pogląd, że ziemie leżące wokół Parczewa, a w następnych stuleciach tworzące jednostkę geograficzno-polityczną nazwaną Lubelszczyzną, stanowiły rubież, na której ścierały się wpływy Słowian zachodnich i wschodnich.

Już w średniowieczu przechodził przez gminę trakt handlowy z Zachodu na Wschód oraz ważna, aż do czasu przeniesienia stolicy z Krakowa do Warszawy, droga komunikacyjna z Polski na Litwę i do Moskwy.

Większość wsi na terenie gminy powstała w okresie nowożytnym, tylko nieliczne założono w okresie średniowiecznym, większości uznano samodzielność administracyjną dopiero w XIX i XX w.

Transformacje własnościowe pocz. XIX spowodowały powstanie samodzielnego zespołu dworsko-parkowego w Siemieniu, Glinnym Stoku oraz Żminnem.

Słabość ekonomiczna tychże obszarów, wzrost w 2 poł. XIX w. znaczenia ludności chłopskiej, zaowocował dwoma formami parcelacji XIX-wiecznych gruntów państwowych i wspólnotowych oraz XX-wiecznych z lat 20 i 30. Szczególne znaczenie dla rozwoju osadnictwa na terenie gminy ma faza druga, w jej wyniku większość wsi powiększyła się o tzw. Kolonie.

Cechą wartą podkreślenia jest brak trwałej sieci parafialnej, która na tym obszarze wykształciła się dopiero w 1 połowie XX w (Siemień 1934 r.).

Cały obszar gminy, od średniowiecza, administrowany był do 1790 przez

diecezję krakowską archidiaconat lubelski.

5 Demografia.

5.1 Stan istniejący.

Gmina Siemień jest gminą wiejską, zamieszkałą przez 4897 mieszkańców. Gęstość zaludnienia wynosi 44 osób na 1km², dla porównania średnia gęstość zaludnienia na obszarze województwa lubelskiego wynosi 87 osób na km², natomiast w powiecie lubartowskim przypada 87 osób na km².

Ludność gminy w poszczególnych sołectwach przedstawia się następująco:

Miejscowość	Mieszkańcy			
	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni	%
1. Siemień	582	291	291	11,88
2. Amelin	126	60	66	2,57
3. Augustówka	96	50	46	1,96
4. Działyń	186	92	94	3,79
5. Glinny Stok	402	199	203	8,20
6. Gródek Szlachecki	581	281	300	11,86
7. Jezioro	473	242	231	9,65
8. Juliopol	319	169	150	6,51
9. Łubka	59	32	27	1,20
10. Miłków	213	105	108	4,35
11. Miłków Kol.	233	116	117	4,75
12. Nadzieja	234	111	123	4,77
13. Pomyków	67	38	29	1,36
14. Sewerynowka	165	89	76	3,36
15. Tulniki	146	72	74	2,98
16. Wierzchowiny Nowe	161	78	83	3,28
17. Wierzchowiny Stare	98	51	47	2,00
18. Władysławów	105	49	56	2,14
19. Wola Tulnicka	181	102	79	3,69
20. Wólka Siemieńska	205	101	104	4,19
21. Żminne	265	127	138	5,41

Analiza danych z poprzednich lat pozwala na zidentyfikowanie tendencji spadkowej w zakresie liczby mieszkańców. Przyczyną tej sytuacji jest wzrastająca liczba zgonów w stosunku do urodzin, a także odpływ z obszaru gminy ludzi młodych, którzy kontynuują edukację i wchodzi w życie zawodowe w większych ośrodkach miejskich (Parczew, Lubartów, Lublin).

Poniższa tabela obrazuje spadek liczby mieszkańców na przestrzeni ostatnich sześciu lat oraz strukturę ludności wg płci:

Rok	Liczba zamieszkałej ludności	Kobiety	Mężczyźni
2005	5080	2523	2557
2006	5040	2504	2536
2007	5019	2488	2531
2008	4832	2416	2416
2009	4816	2420	2396
2010	4784	2416	2368
2011	4897	2458	2439

Według stanu z dnia 31 grudnia 2011 roku na terenie gminy zamieszkiwało odpowiednio: 2458 kobiet i 2439 mężczyzn. W stosunku do roku 2005 liczba kobiet zmalała o 107, zaś liczba mężczyzn o 189 osób.

Mając na uwadze udział kobiet i mężczyzn w ogólnej liczbie zamieszkałej ludności można stwierdzić, że do roku 2007 występowała niekorzystna sytuacja z przeważającą liczbą mężczyzn. W roku 2008 na 100 kobiet przypadało 100 mężczyzn i był to rok korzystny z punktu widzenia kształtowania zrównoważonej struktury społecznej gminy. W latach 2008-2011 występowała tendencja spadkowa liczby mężczyzn w stosunku do liczby kobiet.

Według stanu z dnia 31 grudnia 2011 roku (dane statystyczne GUS) na terenie gminy Siemień zamieszkiwało odpowiednio: **4897** mieszkańców, w tym 820, którzy nie ukończyli 18 roku życia, **2973** mieszkańców w wieku 18-60 lat oraz **1104** mieszkańców po 60 roku życia.

W latach 2005-2011 można było zaobserwować tendencję wzrostową w grupie osób przed 18 rokiem życia i tendencję spadkową w grupie osób w wieku produkcyjnym (18-60),

przy jednoczesnym spadku liczby osób, które ukończyły 60 rok życia. W roku 2007 doszło do odwrócenia sytuacji -liczba osób do 18 roku życia spadła, a pozostałe wzrosły. Po roku 2007 liczba osób w wieku produkcyjnym malała. W roku 2010 w porównaniu do ostatnich 6 lat liczba osób do 18 roku oraz osób w wieku produkcyjnym (18-60) zmalała, natomiast znacznie wzrosła liczba osób po 60 roku życia.

Rok	Liczba urodzeń	Liczba zgonów	Przyrost
2005	54	65	-11
2006	43	58	-15
2007	44	55	-11
2008	54	75	-19
2009	48	68	-20
2010	37	55	-18
2011	45	54	-9

Według stanu z dnia 31 grudnia 2011 roku na terenie gminy Siemień zarejestrowano 45 urodzeń oraz 54 zgonów. W latach 2005-2011 można zaobserwować niewielki spadek zarówno w zakresie liczby urodzeń oraz liczby zgonów. Kolejnym przejawem „starzenia się społeczeństwa” jest fakt, że w każdym z wymienionych roczników liczba zgonów przewyższała liczbę urodzeń.

Rok	Liczba osób które zamieszkały na terenie gminy	Liczba osób które opuścili teren gminy
2005	39	75
2006	52	75
2007	73	74
2008	78	82
2009	82	91
2010	78	81

Według stanu z dnia 31 grudnia 2011 roku na terenie gminy Siemień zamieszkało 89 osoby, zaś przedmiotowy obszar opuściły 100 osoby. Saldo migracji na rok 2011 było ujemne

i wynosiło – 11 , co jest niekorzystne dla równowagi rozwoju gminy.

6 Przyrodnicze uwarunkowania rozwoju.

6.1 Położenie fizjograficzne gminy.

Pod względem fizjograficznym gmina Siemień leży na styku dwóch makroregionów: Niziny Południowopodlaskiej i Polesia Zachodniego, obejmując fragmenty Zakłęśłości Sosnowickiej i Wysoczyzny Lubartowskiej. Gmina leży w dorzeczu i dolinie Tyśmienicy oraz Piwonii, obejmuje wysoczyznę na południe od Tyśmienicy, w okolicach wsi Augustówka i Żminne oraz wysoczyznę na północny zachód od Tyśmienicy, w okolicach wsi Wierzchowiny, Działyń, Juliopol, Nadzieja i Gródek.

6.2 Struktura przyrodnicza gminy.

Struktura przyrodnicza gminy przedstawia się w następujący sposób:

- użytki rolne zajmują 8009 ha , co stanowi 72,5 % powierzchni gminy. Z tego na grunty orne przypada 5852 ha (52,8 %), na sady 76 ha (0,7 %), łąki 1663 ha (15 %), pastwiska 418 ha (3,8 %),
- grunty pod lasami i zadrzewieniami zajmują powierzchnię 1372 ha (12,4 %), z czego lasy zajmują 1247 ha,
- wody płynące zajmują powierzchnię 51 ha, a wody stojące 668 ha,
- powierzchnia gruntów zmeliorowanych wynosi 1574 ha, a gruntów obecnie zdewastowanych ze względu na brak konserwacji, przystosowanych do prowadzenia nawodnień 572 ha.

W strukturze przyrodniczej gminy wyróżnić należy wysoki odsetek użytków rolnych oraz unikalny, jeden z największych kompleksów stawów.

Natomiast udział powierzchni zajmowanej przez lasy jest dość niski.

6.3 Zasoby i walory środowiska przyrodniczego.

6.3.1 Budowa geologiczna i warunki gruntowe.

Obszar gminy położony jest na obszarze deglacjacji lądolodu stadialnego zlodowacenia środkowopolskiego. Północna część gminy, a także jej południowe fragmenty zawierają formy moreny czołowej (Jezioro, Żminne, Glinny Stok, Augustówka).

W środkowej części gminy występuje rozległy obszar moreny falistej i pagórkowatej. Charakterystycznymi formami dla rzeźby tego obszaru są rozległe, płaskie lub lekko pagórkowate tereny, które są zbudowane z utworów piaszczysto - pylastych osadzonych przez wody fluwioglacjalne płynące między bryłami martwego lodu (Działyń, Juliopol, Władysławów). Środkowa część gminy zawiera charakterystyczne szerokie obniżenie w kierunku płn.zach. - płd.wsch., będące byłą misą jeziorną, która jest wypełniona osadami jeziornymi oraz torfami. W rejonie Stawu Siemieńskiego w kilku miejscach występują na powierzchni utwory margla, pochodzące z okresu kredowego oraz utwory trzeciorzędowe, które zostały wykształcone w postaci piasków i margli eoceńskich i dolnooligocieńskich.

Centralną część gminy Siemień zajmuje rozległa, szeroka miejscami do ponad 1,5 km, dolina rzeki Tyśmienicy o przebiegu połud. wsch. – półn. zach. Wraz z bocznymi dolinami dopływów tej rzeki: prawobrzeżną Piwonią i lewobrzeżną Piskornicą. W skład szerokiego i płaskiego dna doliny (w okolicach Jeziora i Siemienia) wchodzi w kilku miejscach wyraźnie odcinające się na tle płaskich powierzchni wydłużone kemy (o osiach równoległych do osi doliny), których podstawa przykryta jest osadami bagiennymi – jeziornymi, a w bezpośredniej bliskości koryta – piaszczystymi osadami grobli Tyśmienicy. Krawędź doliny Tyśmienicy i jej dopływów obramowują, strefą szeroką miejscami na ok. 1-2 km (rejon Żminnego, Kolonii Siemień, obu brzegów Stawu Siemień, Miłkowa, doliny Piwonii w Woli Tulnickiej), tarasy kemowe, w których rzeźbie wyraźnie wyodrębniają się podłużne i wąskie listwy tarasów kemowych (Żminne, Wola Tulnicka). Strefy krawędzi tarasów kemowych opadające ku dolinom uległy (najczęściej tylko powierzchniowo do głębokości 1 - 1,5 m) zwydmieniu.

Wschodnia i północno – wschodnia część gminy Siemień od Glinnego Stoku przez rejon na wschód od Augustówki – to marginalna partia strefy czołowo – morenowej. Od zachodu przylegają do niej utwory najwyższego poziomu tarasu fluwioglacjalnego (rejon Augustówki) oraz utwory zastoiskowe (piaski drobnoziarniste, mułki) wypełniające wąski pas obniżenia ciągnący się od Glinnego Stoku do Żminnego.

Rejon położony na zapleczu tarasów kemowych obramowujących zachodnią krawędź Tyśmienicy, rozciągający się od Sewerynowki, Kolonii Siemień i Wólki Siemieńskiej aż po zachodnią granicę gminy, to rozległe wytopisko. W obszarze 1 – 2 km od zachodniej granicy gminy przechodzi ono w stopniowo wznoszącą się rozległą równinę akumulacyjną. Natomiast w rejonie przylegającym do tarasu kemowego na wschodzie, w strefie sedymentacji przejściowej fluwioglacjalno – wytopiskowej, tworzy szerokie pole pagórków kemowych o względnych wysokościach 5 – 8 m. Pomiędzy strefą pagórków kemowych na wschodzie

i równin akumulacyjnych na zachodzie pasem od Sewerynowki przez Las Parowa do Wólki Siemieńskiej ciągnie się obniżenie wypełnione osadami zastoiskowymi piasków drobnoziarnistych i mułków.

6.3.2 Rzeźba terenu.

Teren gminy jest równinny w części północnej oraz w pasie doliny, zaś w południowej części rzeźba terenu jest silnie zróżnicowana. Rzędne terenu wahają się od 135,0 m n.p.m. do 169,5 m n.p.m. Gmina stanowi przestrzeń cenną pod względem krajobrazowym ze względu na urozmaicenie występujących form rzeźby terenu, kształtowanych przez płynące cieką, oraz elementy antropogeniczne w postaci zabudowy i zieleni urządzonej.

6.3.3 Warunki wodne.

6.3.3.1 Wody powierzchniowe.

Przez teren gminy przepływają rzeki: Tyśmienica i Piwonia Parczewska - obie objęte monitoringiem regionalnym. W 1999 roku badań na rzece Tyśmienicy nie prowadzono. W 1998 roku 45 km rzeki Tyśmienicy mieściło się w III klasie czystości, a 27,2 km było poza klasyfikacją (ze względu na zanieczyszczenia bakteriologiczne). Rzeka Piwonia Parczewska w 1999 roku posiadała wody nie odpowiadające normatywow.

Zasoby wód powierzchniowych stanowią rzeki: Tyśmienica o przepływie $SNQ = 0,88 \text{ m}^3/\text{s}$

(wodowskaz Siemień), Piskornica o przepływie $SNQ = 0,09 \text{ m}^3/\text{s}$

(wodowskaz Tulniki) oraz Piwonia Parczewska o przepływie przy ujściu do Tyśmienicy $SNQ = 0,52 \text{ m}^3/\text{s}$ i cały szereg małych bezimiennych cieków wodnych i system rowów melioracyjnych.

Wody płynące zajmują powierzchnię 51 ha, zaś wody stojące 668 ha.

Wody stojące stanowi kompleks stawów rybnych w Siemieniu, Staw Bobowiska oraz jezioro o nazwie Jezioro Izdebne w miejscowości Jezioro.

Powierzchnia gruntów zmeliorowanych wynosi 1574 ha, a gruntów przystosowanych do prowadzenia nawodnień 572 ha.

6.3.3.2 Wody podziemne.

Teren gminy znajduje się w zasięgu jednego z Głównych Zbiorników Wód Podziemnych pod nazwą Niecki Lubelskiej (Chełm - Zamość) o powierzchni 8800 km² i średniej głębokości ujęć wodnych 70 m, oraz szacunkowych zasobach dyspozycyjnych 1050 tys. m³/d.

Odwiercone studnie ujmują do eksploatacji kredowy (w większości) i czwartorzędowy poziomy wodonośny. Poziom kredowy górny posiada bardzo dobre warunki hydrogeologiczne już przy niedużych głębokościach otworów studziennych.

6.3.4 Surowce budowlane.

Tarasy kemowe, listwy tarasów kemowych oraz krawędzie tarasów to obszary o najlepszym gatunku kruszywa, zawierające największy procent grubych frakcji – żwirów i pospółek (rejon Żminnego, Kol. Siemień i Woli Tulnickiej). Obserwuje się tu jednak często zaburzenia glacitektoniczne, z czym związana jest gniazdowa forma występowania żwirów i pospółek, zmienna miąższość złóż. Rejon pagórków kemowych sedimentacji przejściowej – fluwioglacjalno – wytopiskowej (Wola Tulnicka, Kolonia Siemień) to najrozleglejszy obszar złóżowy, gdzie występują wszystkie rodzaje kruszywa od piasków różnoziarnistych do pospółek i żwirów. I tutaj jednak zaburzenia glacitektoniczne prowadzą do nieregularnego rozprzestrzenienia warstw zawierających kruszywo grubsze (złoża żwirów i pospółek w gniazdach, kieszeniach i pokładach o zmiennej miąższości). Ponadto trafiają się tu wkładki mułków, a także pojedyncze, duże głazy. Obszary równin akumulacyjnych (Gródek, Działyń, Amelin) oraz łagodnych krawędzi tarasów fluwioglacjalnych (rejon Miłkowa, Glinnego Stoku) zawierają w złożach, na ogół małych, piaski często w strefie powierzchniowej zwydmione.

Gmina posiada duże możliwości w zakresie eksploatacji kruszywa naturalnego. Wstępne rozpoznanie obszarów perspektywicznego występowania wykazały 11 takich obszarów. Daje to możliwość udokumentowania wielu złóż kruszywa naturalnego (piasek, żwir) o przewidywanych zasobach wystarczających na pokrycie zapotrzebowania gminy jak i sąsiednich rejonów.

Obecnie zostało udokumentowane 1 złożo na pow. 6,3 ha na kruszywo naturalne.

Znajduje się ono przy trasie nr 815 (teren miejscowości Siemień i Wola Tulnicka).

6.3.5 Warunki glebowe i szata roślinna.

Dane ogólne.

Gmina Siemień zajmuje ogólną powierzchnię 11 123 ha, w tym użytki rolne 8008 ha, co stanowi 72 % powierzchni gminy. Lasy zajmują 1 256 ha.

Wśród użytków rolnych grunty orne zajmują 5 854 ha, co stanowi 53 % powierzchni gminy, użytki zielone 2 154 ha, co stanowi 19 % powierzchni gminy.

Charakterystyka gleb.

Na terenie gminy Siemień grunty orne to gleby lekkie lub bardzo lekkie do uprawy, zostały wytworzone z piasków słabogliniastych i gliniastych na przepuszczalnych zwykle piaskach luźnych, rzadko na glinach, stąd stale lub okresowo suche. Są to gleby bielcowe średnio i słabo próchniczne, oraz słabo zasobne w przyswajalne składniki pokarmowe: fosfor, potas, oraz związki organiczne. Grunty orne położone w obniżeniach w terenie nadłącznym są trudniejsze okresowo do uprawy z uwagi na podmokłość.

W użytkach zielonych przeważająca część jest zagospodarowana w średnim stanie kultury. Czynnikiem decydującym o stosunkach wodnych na użytkach zielonych jest ich położenie w terenie. Położone w dolinie o wysokim poziomie wód gruntowych, tam gdzie zostały odwodnione przy pomocy rowów otwartych wykazują właściwe uwilgotnienie, obniżenia natomiast pozostają nadal okresowo podmokłe.

6.3.5.1 Tereny rolnicze.

Użytki orne w gminie to głównie gleby wytworzone z piasków słabo gliniastych i gliniastych na przepuszczalnych zwykle piaskach luźnych, rzadko glinach.

W granicach gminy największą powierzchnię zajmują użytki rolne z dominującymi gruntami ornymi. Duży odsetek w gminie stanowią wody, w tym jeden z największych kompleksów stawów. Natomiast udział powierzchni zajmowanej przez lasy na terenie gminy jest bardzo niska.

Tabela Bonitacja użytków rolnych gminy Siemień

Pow.	Klasa bonitacyjna gruntów rolnych							razem
	IIIa	IIIb	IVa	IVb	V	VI	VI	
%	0	2,6	19,5	30,7	35,6	11,4	0,2	56,8
ha	0,6	166,59	1231,87	1941,28	2248,31	719,39	8,71	6316,75
Użytki zielone								
	I	II	III	IV	V	VI	razem	

%	0	0	3,4	23,4	61,5	11,7	19,2
ha	0	0	72,04	497,67	1309,43	250,65	2116,7

Przydatność rolnicza gleb

Kompleksy przydatności rolniczej obejmują zespoły różnych i różnie położonych (pod względem klimatycznym i geomorfologicznym) gleb, które wykazują podobne właściwości rolnicze i mogą być podobnie użytkowane. W czasie prac gleboznawczych przy wydzieleniu kompleksów przydatności rolniczej uwzględnia się następujące właściwości gleb: miąższość poziomów genetycznych (szczególnie poziomu akumulacyjnego), skład mechaniczny, uwilgotnienie, strukturę, stopień kultury, łatwość do uprawy mechanicznej, rzeźbę terenu, warunki klimatyczne i agroekologiczne oraz w miarę dostępności danych zasobność w makro-mikroskładniki.

Tabela Kompleksy rolniczej przydatności gruntów

Pow.	Grunty orne									Użytki zielone		
	3	4	5	6	7	8	9	14	razem	2z	3z	razem
%	0,1	6,5	29,0	37	19,9	2,8	4,7	0,0	58,5	30,9	69,1	19,3
ha	4,8	421,0	1865,3	2378,9	1283,6	180,6	304,0	0,6	6438,8	654,8	1461,9	2116,7

1. Pszenny bardzo dobry	1z. Użytki zielone bardzo dobre i dobre
2. Pszenny dobry	2z. Użytki zielone średnie
3. Pszenny wadliwy	3z. Użytki zielone słabe i bardzo słabe.
4. Żytni bardzo dobry	
5. Żytni dobry	
6. Żytni słaby	
7. Żytni bardzo słaby	
8. Zbożowo pastewny mocny	
9. Zbożowo pastewny słaby	
14. Grunty orne przeznaczone pod użytki zielone	

Największą wartość rolniczą na terenie gminy posiadają gleby zakwalifikowane do 4-go kompleksu - **żytniego bardzo dobrego** (pszenno - żytniego) rolniczej przydatności gleb. Do tego kompleksu zaliczone zostały najlepsze gleby wytworzone z pyłów wodnego pochodzenia całkowite i przeławiczone piaskami, pseudobielicowe z małymi plamkami brunatnych. Są to gleby lekkie do uprawy mechanicznej o gorszych właściwościach fizycznych i chemicznych od gleb kompleksów pszennych 1 i 2 (płytszy poziom próchniczny, gorsza struktura, mniejsza zawartość składników pokarmowych, silniejsze odwapnienie,

gorsze warunki termiczne i powietrzno - wodne). Są to jednak gleby, z których znaczna część po uzyskaniu wysokiej kultury może przejść do kompleksu pszennego, natomiast przy niedostatecznej uprawie i nawożeniu zachowują słaby stopień kultury i bardziej opłacalna jest uprawa żyta, ziemniaków i innych roślin o niezbyt wysokich wymaganiach. W klasyfikacji bonitacyjnej gleby te zaliczane są do klasy IIIa, IIIb, i IVa. Gleby 4-go kompleksu przydatności rolniczej znajdują się głównie we wsiach: Działyń, Wierzchowiny, Jezioro, Augustówka, Żminne, Kol. Miłków i Glinny Stok.

Gleby kompleksu 5-go **żytniego dobrego** (żytnio - ziemniaczanego) obejmuje gleby bielcowe i brunatne oraz mady utworzone z pyłu wodnego, piasków gliniastych, często pylastych średnio głęboko zalegających na przepuszczalnym podłożu lub glinie, lekkie do uprawy mechanicznej.

Są to gleby bardziej wrażliwe na suszę w różnych okresach wegetacji roślin i często uboższe w składniki pokarmowe. Gleby te są mniej sprawne, lecz nadanie im cech wysokiej kultury niezbyt trudne. Wysokie dawki nawozowe powodują wzrost roślin uprawnych, jednak zwyczajka plonów trwa krótko, gdyż gleby tu zaliczane często nie zachowują na dłuższy czas nadanej im sprawności. Na glebach tego kompleksu niezłe plony mogą dawać rośliny uprawne o niezbyt wysokich wymaganiach, a wysokość plonów obok nawożenia w głównej mierze zależy od ilości i równomierności opadów. W klasyfikacji bonitacyjnej gleby 5-go kompleksu zaliczone są do klasy IVa i IVb.

Gleby 5-go kompleksu przydatności rolniczej głównie znajdują się we wsiach: Siemień, Wierzchowiny, Jezioro, Żminne, Augustówka, Glinny Stok, Kol. Miłków, Wola Tulnicka i Amelin.

Do kompleksu 6-go **żytniego słabego** (żytnio ziemniaczanego) zaliczono gleby o lekkim i bardzo lekkim składzie mechanicznym, utworzone z piasków gliniastych płytkich i średnio - głębokich oraz piasków słabogliniastych. Mogą tu być zaliczane i inne gleby zwięźlejsze, lecz płytkie na przepuszczalnych podłożach, lub o luźnych wierzchnich poziomach średnio-głęboko zalegające na zwięźlejszych podłożach (glinach, pyłach, itp.). Należą do tego kompleksu gleby nadmiernie przepuszczalne i przewiewne, okresowo suche, często w czasie wzrostu roślin, słabo strukturalne i próchniczne, oraz ubogie w składniki pokarmowe. Nadanie cech wysokiej kultury jest trudne i wymagają one ciągłego nawożenia organiczno - mineralnego.

Dobór roślin uprawnych jest tu bardzo ograniczony, a wysokość plonów uzależniona jest obok nawożenia głównie od ilości i rozkładu równomiernego opadów atmosferycznych w czasie wzrostu roślin.

W klasyfikacji bonitacyjnej gleby 6-go kompleksu zaliczane są do klasy IVb i V.

Gleby 6-go kompleksu przydatności rolniczej głównie znajdują się we wsiach: Żminne, Juliopol, Tulniki, Jezioro, Wólka Siemieńska, Glinny Stok, Działyń, Miłków, Łubka, Nadzieja, Gródek Szlachecki, Władysławów i Pomyków.

Do kompleksu 7-go **żytniego najslabszego** (żytnio - łubinowego) zaliczono gleby wytworzone z piasku luźnego i słabogliniastego zalegających na przepuszczalnych podłożach. Gleby te są ubogie w składniki pokarmowe (jałowe), dla użytkowania rolniczego suche w okresie wegetacji roślin.

Większe kompleksy takich gleb w przyszłości powinny ulec zalesieniu. Mniejsze kompleksy użytkowane winny być rolniczo, na których zalecane jest uprawianie żyta, łubinu i seradeli na zielony nawóz. Miejscami ekonomiczna może być również uprawa tytoniu.

W klasyfikacji bonitacyjnej gleby 7-go kompleksu zaliczane są do klasy V i VI.

Gleby 7-go kompleksu przydatności rolniczej głównie znajdują się we wsiach: Sewerynówka, Jezioro, Nadzieja, Działyń, Łubka, Juliopol i Gródek Szlachecki.

Do kompleksu 8-go **zbożowego pastewnego mocnego** zostały zaliczone czarne ziemie wytworzone z piasku gliniastego mocnego pylastego, położone w obniżeniach terenu i wykazujące dużą okresową podmokłość. Są to gleby wykazujące cięższy skład mechaniczny, podobnie jak gleby kompleksów pszennych, lecz z uwagi na podmokłość zawodne i wymagające odpowiedniego doboru roślin, które znoszą większe nawilgotnienie gleby. Na glebach tego kompleksu należy przewidzieć przemienne użytkowanie z roślinami pastewnymi (trawami, koniczyną, lucerną), oraz stosować więcej zasiewów jarych.

Są to gleby dość żyzne, lecz o niedostatecznym stopniu kultury. Uprawa mechaniczna jest często utrudniona przez nadmierne nawilgotnienie gleby i wymagają zabiegów zmierzających do poprawy stosunków powietrzno - wodnych. W klasyfikacji bonitacyjnej takie gleby zaliczane są do klasy III b - V.

Gleby 8-go kompleksu przydatności rolniczej głównie znajdują się we wsiach: Amelin, Wierzchowiny, Glinny Stok i Kolonia Miłków.

Do 9-go kompleksu **zbożowo - pastewnego słabego** zaliczane są gleby lekkie, nadmiernie uwilgotnione, podobne do gleb kompleksów żytnich, tylko z uwagi na okresową podmokłość wymagają innego doboru roślin uprawnych. Gleby te najczęściej występują w obniżeniach, gdzie okresowo poziom wód gruntowych jest zbyt wysoki, na których należy uprawiać mieszanki zbożowo - pastewne o niższych wymaganiach. W klasyfikacji bonitacyjnej takie gleby zaliczane są do klasy IVa, IVb, V i VI.

Gleby 9-go kompleksu przydatności rolniczej głównie znajdują się we wsiach: Nadzieja,

Juliopol, Glinny Stok, Żminne, Siemień, Sewerynówka i Pomyków.

6.3.5.2 Użytki zielone.

Na terenie gminy Siemień występują trwałe użytki zielone zaliczane do kompleksu 2z - średniego i 3z - słabego przydatności rolniczej gleb.

Kompleksem 2z objęto użytki zielone na glebach wytworzonych w typie siedliskowym grądów oraz bielaw. Bielawy tworzą gleby organogeniczne - torfowe całkowite i niecałkowite na podłożu mineralnym, natomiast grądy to gleby mineralne wytworzone z pyłu pochodzenia wodnego, podścielone piaskami i całkowicie z piasków wytworzone, w typie czarnych ziem, miejscami oglejonych, lub bez wyraźnego profilu typologicznego. Gleby torfowe i czarne ziemie, oraz glejowe są zasobne w substancje organiczne, słabo natomiast w przyswajalny fosfor i potas. Pozostałe typy gleb łąkowych średnio i słabo zasobne również w próchnicę. Stosunki wodne na glebach torfowych i glejowych miejscami okresowo tylko podmokłe, natomiast w pozostałych okresowo nawet suche z przewagą właściwych średnio w okresie wzrostu roślin. Łąki przeważnie uprawione dwukośne o przeciętnym zbiorze siana ok. 30 q z ha suchego siana średniej jakości o przewadze traw słodkich. Pełniejsze zagospodarowanie i bardziej intensywne nawożenie zwiększy wydajność tych łąk jakościowo i ilościowo. W klasyfikacji bonitacyjnej łąki takie zaliczane są do klasy III i IV. Użytki 2z głównie znajdują się we wsiach: Wierzchowiny, Glinny Stok, Juliopol, Działyń i Miłków.

Do kompleksu 3z zaliczono gleby torfowo mułowe, gleby glejowe, mady, oraz czarne ziemie i brunatne kwaśne podmokłe (wyjątkowo okresowo suche) położone najczęściej w zagłębieniach terenu śródpolnie, a w większych kompleksach w dolinie rzeki Tyśmienicy (okresowo zalewane). Są to użytki uboższe w składniki pokarmowe, o gorszych właściwościach fizycznych i chemicznych. Porost stanowią trawy słabej jakości i dużym zachwaszczeniu a ich sprzęt i pielęgnacja mechaniczna jest często utrudniona. W klasyfikacji bonitacyjnej użytki takie zaliczane są do klasy V i VI.

Użytki 3z głównie znajdują się we wsiach: Jezioro, Żminne, Nadzieja, Sewerynówka, Władysławów, Siemień, Łubka, Wola Tulnicka, Tulniki, Wólka Siemieńska, Juliopol, Augustówka i Gródek Szlachecki.

6.3.6 Tereny leśne.

Grunty pod lasami i zadrzewieniami zajmują powierzchnię 1372 ha / 12, 4 % / z czego

lasy zajmują powierzchnię 1235 ha co daje lesistość gminy na poziomie 11,1 %, która jest zdecydowanie niższa od średniej województwa lubelskiego / 21,8 % /. Lasy Skarbu Państwa zarządzane przez Nadleśnictwo Parczew zajmują powierzchnię tylko 213 ha. Lasy innych właścicieli - 1 022 ha.

Dominujące typy siedliskowe lasu to las mieszany świeży, zajmujący 68 % powierzchni leśnej oraz bór mieszany świeży - 9 %. Potrzeby dolesień są bardzo duże i zostały określone na 2 130 ha, tj. 19,2 % powierzchni gminy.

6.4 Biosfera.

6.4.1 Flora.

Znaczne zróżnicowanie gatunkowe flory gminy Siemień wynika z bogatego układu siedlisk występujących na tym terenie. Duży udział powierzchniowy mają tu siedliska wilgotne i mokre związane z obniżeniami terenu oraz dolinami cieków wodnych.

Do osobliwości florystycznych występujących na terenie gminy należy zaliczyć: kotewkę orzech wodny / Trapa natans / - roślina podawana w Polskiej Czerwonej Księdze Roślin. Stanowisko znalezione w Siemieniu jest najbardziej wysuniętym stanowiskiem na północ w Polsce. Lokalizacja tego stanowiska określona została w rejonie między stawami rybnymi Dobosz i Siemień Górny. Jako gatunki zagrożone wyginięciem należy również wymienić: groszek bagienny, goryczka wąskolistna i kruszczyk błotny.

Z gatunków poddanych ochronie całkowitej stwierdzono występowanie: widłaka goździstego, widłaka torfowego, grążela żółtego, bluszczu pospolity, rosiczki okrągłolistnej, stoplamka krwistego, stoplamka plamistego, stoplamka szerokolistnego, podkolana białego, podkolana zielonawego, listery jajowatej, kruszczyka szerokolistnego, gnieźnika leśnego oraz grzybów: purchawcy olbrzymiej i sromotnika bezwstydnego.

Z roślin drzewiastych należy wymienić wyspowe występowanie poza naturalnym zasięgiem jodły pospolitej. Najbardziej zwarte stanowisko jodły występuje w kompleksie lasów prywatnych wsi Wola Tulnicka. Pojedyncze przestoje występują tu w wieku 60 - 70 lat. Młode pokolenie w wieku do 20 lat występuje tu na całej powierzchni kompleksu leśnego.

6.4.2 Fauna.

Najdokładniejsze dane co do liczebności poszczególnych grup zwierząt z terenu gminy dotyczą ptaków. Badania prowadzone na terenie gminy w latach 1984 - 1997 dotyczyły głównie całego kompleksu wodnego Siemień. W okresie tym na obszarze całego kompleksu

wodnego obserwacje ornitologiczne dotyczyły 237 gatunków ptaków. W tym okresie na całym akwenu wodnym gniazdowało 118 gatunków ptaków, w tym 3 prawdopodobnie lęgowe tj. 52 % współczesnej awifauny lęgowej Polski, liczącej 229 gatunków.

Najliczniejsze poza mewą śmieszką gatunki lęgowe występujące na tym terenie to: krzyżówka, czernica, głowienka, łyska, a z wróblowców trzcinniczek. Ptaki związane bezpośrednio z lustrem wody reprezentowane są tutaj przez: perkozy, czaplowate, kaczkowate, mewy i rybitwy. Licznie są reprezentowane, należące do wróblowatych ptaki szuwarów i łożowisk oraz wąsatka, remiz, potrzos i dziwonia jak też chruściele. Do grupy tej należy także dołączyć błotniaka stawowego. Gatunki łąkowe i torfowiskowe występują na tym terenie w niewielkich ilościach są stosunkowo mało zróżnicowane. Reprezentowane są tutaj przez siewkowców: czajkę, rycyka, krwawodzioba i kszyka jak też przez wróblowce: pliszkę żółtą, pokląskwę, świerszczaka, trzciniaka, rokitniczkę, brzęczkę i potrzosa. W grupie tej na uwagę zasługuje sporadycznie gniazdujący na tym terenie błotniak łąkowy.

Wśród ptaków lęgowych w tym okresie pojawił się na tym terenie kormoran, czapla siwa, łabędź niemy i gęś gęgawa, świstun, gągoł, kania czarna, mewa mała, mewa czarnogłowa, mewa srebrzysta, mewa białogłowa. Tereny Stawów Siemieńskich są również miejscem żerowania dla gniazdujących w Lasach Parczewskich bielików oraz rozproszonych w sąsiedztwie Siemienia puchaczy.

Ponadto na terenie kompleksu wodnego pojawiły się również poza ptakami: żółw błotny i bóbr europejski /rzeka Tyśmienica i jej dopływy/.

Wydra opanowała większość cieków wodnych przepływających przez teren gminy. Zarówno Tyśmienica, Piwonia jak i Piskornica są zajęte przez ten gatunek. Pojawiają się również sygnały od prywatnych właścicieli stawów rybnych o ekspansji tego gatunku na stawy. Oczywiście nie można tu nie wspomnieć o wydrze na Stawach Siemieńskich.

Innym gatunkiem o którym trzeba koniecznie wspomnieć jest jeden z rzadkich gatunków ryb – strzebla błotna / *Phoxinus Phoxinus* / zamieszkująca do niedawna stanowisko na terenie gruntów Kolonii Siemień. Znajduje się ono tuż przy szosie relacji Parczew – Lublin. Podmokłe zarastające torfianki o ogólnej powierzchni w uroczysku Lisie Jamy w latach 80-tych były bogate w tą mikroskopijnej wielkości rybę. Obecnie proces wypłykania i zarastania tych torfianek jest daleko posunięty a i ostatnie badania potwierdziły występowanie na tym terenie pojedynczych okazów. Niemniej stanowisko to należy mieć na uwadze i okresowo poddawać obserwacjom ichtiologicznym.

Na pozostałym terenie gminy znajduje się kilkanaście innych skupisk torfianek rozsianych w dolinie Tyśmienicy /Wola Tulnicka, Żminne, Jezioro/ gdzie należy się spodziewać

występowania tego gatunku.

Przedstawiona charakterystyka flory i fauny jest wystarczająca dla określenia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy w ramach opracowywanego Studium. Należy jednak przyjąć do wiadomości, że jest ona niepełna z uwagi na brak kompleksowych badań nad florą i fauną całego terenu gminy. Niezbędne jest wykonanie inwentaryzacji przyrodniczej gminy.

Chociaż już w latach 50 tych tego wieku były już pierwsze doniesienia na temat walorów przyrodniczych terenów k/Siemia. Bazyluk /1947/ składał wnioski o utworzenie rezerwatu na terenach w pobliżu Siemia w celu zachowania rzadkich gatunków roślin a prof. A. Jahn pisał o niezwykle cennych zjawiskach krasowych okolic Siemia. Podobnie jak o florze tak i faunie okolic Siemia pisał również Bazyluk /owady prostoskrzydłe – Orthoptera okolic Siemia

6.4.3 Warunki klimatyczne.

Według podziału Polski na regiony klimatyczno – rolnicze wg Romera badany teren zaliczony jest do Regionu Wielkich Dolin do krainy chełmsko – podlaskiej. Zima jest dłuższa niż w pozostałych krainach regionu Wielkich Dolin położonych w części zachodniej. Lato natomiast jest ciepłe i równie długie jak na całym pasie Wielkich Dolin. Wiosna i jesień są na rozpatrywanym terenie stosunkowo krótkie, zaznaczają się dość gwałtownym spadkiem temperatury w listopadzie i wzrostem w kwietniu. Ogólnie region ten charakteryzuje się średnią roczną temperaturą stycznia – 4,6°C, średnią temperaturą lipca 18°C przy czym roczna amplituda temperatur wynosi 22,6%.

Podstawowe dane klimatyczne dla gminy SiemieńKobylin - Borzymy podano poniżej:

- okres wegetacji roślin -200-210 dni;
- początek okresu wegetacyjnego - początek kwietnia;
- koniec okresu wegetacyjnego – koniec października;
- średni czas trwania zimy -54 dni;
- średnia liczba dni w roku z temperaturą ujemną -123 dni

6.4.4 Temperatura powietrza.

Na podstawie analizy map izoterm oraz danych ze stacji w sąsiednich gminach można stwierdzić, że teren opracowania należy do dość chłodnych obszarów Polski ze średnią roczną temperaturą powietrza 6,9 – 7,2°C. Średnia roczna najcieplejszego miesiąca lipca wynosi 16,8°C, a najchłodniejszego stycznia – 4,2°C. Ilość dni z minimum dobowym poniżej zera (tzn. dni z przymrozkami) wynosi średnio 123. Jedynie czerwiec, lipiec i sierpień są wolne od przymrozków.

Ostatnie przymrozki występują głównie w kwietniu bardzo rzadko w maju. Pierwsze pojawiają się w październiku rzadko we wrześniu.

Średnia roczna liczba dni zimowych (temp. max 2,0 °C) wynosi 54 dni, bardzo mroźnych (temp. min. – 10,0 °C) tylko 27 dni. Dni gorących notowano w roku przeciętnie około 35 (z temp. max. 25°C). Najwięcej dni gorących zanotowano w czerwcu i lipcu.

Długość trwania okresu wegetacyjnego wynosi 200 – 210 dni, rozpoczyna się od około 1-5.IV a kończy się 28 – 30.X. Pierwsze przymrozki przypadają na 9.X. ostatnie na 1.V. Okres bez przymrozków trwa około 160 dni. Pokrywa śnieżna zalega około 75 dni. Omawiana wyżej sytuacja termiczna ma charakter ogólny, gdyż ulega one pewnym modyfikacjom w zależności od warunków lokalnych jak: rzeźba terenu, głębokość zalegania wód gruntowych, rodzaj podłoża, szata roślinna. itp.

Wpływ tych czynników szczególnie wyraźnie oddziałują na zróżnicowanie warunków termicznych nocą i nad ranem przy pogodzie bezchmurnej i bezwietrznej. W czasie bezchmurnej pogody, a zwłaszcza przy silnych wiatrach oddziaływanie to jest znacznie mniejsze lub nie występuje w ogóle. Największego zróżnicowania warunków termicznych na badanym terenie oczekiwać należy pomiędzy dolinami i obniżeniami a obszarami wyniesionymi o głębszy zaleganiu wód gruntowych. Najkorzystniejsze warunki termiczne badanego terenu posiadają obszary dostatecznie przewietrzone charakteryzujące się głębokim zaleganiem wód gruntowych. Najlepszymi warunkami termicznymi charakteryzują się tereny z utworów gliniastych na powierzchni, charakteryzujących się znaczną pojemnością cieplną. Dobre warunki klimatyczne posiadają również wyniesione tereny pokryte utworami piaszczystymi. Charakteryzują się one małą pojemnością cieplną co w okresie letnim wyraża się znacznymi dobowymi amplitudami temperatur w warstwie przygruntowej w okresach pogodnych tj. o znacznym usłonecznieniu. Z uwagi na małe przewodnictwo ciepła tych utworów ulegają one znacznemu nagrzewaniu w dzień i wychłodzeniu w nocy. Takie skoki

temperatur są niekorzystne dla niektórych odmian roślin, nie mają natomiast znaczenia dla budownictwa mieszkaniowego.

Okresowo gorszymi warunkami klimatycznymi charakteryzują się obszary płaskie w obrębie których występuje podwyższone zw. wód gruntowych. Na obszarach tych ciepło tracone jest na parowanie płytko zalegającej wody gruntowej. Występują one głównie na obszarach wyniesionych wśród dolin oraz sąsiadujących z dolinami rzecznyymi oraz w północno

i południowo wschodniej części gminy. Najmniej korzystne warunki termiczne odznaczają się na terenie gminy obniżenia powytopiskowe częściowo wykorzystywane przez cieki powierzchniowe, Narazone są one na występowanie wysokich dobowych amplitud temperatury w okresie lata (w dniach pogodnych – przy układach wyżowych) oraz znacznych spadków temperatury zimą.

Na terenach tych często obserwowane mogą być przymrozki. Kompleksy leśne posiadają specyficzne warunki klimatyczne. Wpływają także w znacznym stopniu na warunki klimatyczne terenów bezpośrednio do nich przyległych, zwłaszcza łagodzą przebieg temperatury. Na terenach leśnych w ciągu lat notowane są znacznie niższe amplitudy temperatur niż na terenach bezleśnych co jest korzystne z bioklimatycznego punktu widzenia.

6.4.5 Wilgotność względna.

Wilgotność względna powietrza jest elementem meteorologicznym, który z jednej strony wykazuje dużą zależność od temperatury powietrza z drugiej zaś warunkuje odczuwalność temperatury przez organizmy żywe. Z bioklimatycznego punktu widzenia nie są korzystne zbyt duże wartości wilgotności względnej zarówno przy temperaturach wysokich jak i przy niskich (uczucie duszności).

Wilgotność względna ma charakter zbliżony do optymalnej w naszych szerokościach geograficznych i wynosi około 80%. Wahania wynoszą około 20%. Największe wilgotności przypadają na okres zimy (XII – II) najniższe na okres lata (IV – VIII). Najwyższe wilgotności występują w podmokłych dolinach pokrytych łąkami.

6.4.6 Mgły.

Mgły są zjawiskiem ściśle związanym z temperaturą i wilgotnością powietrza. Są zjawiskiem wybitnie niekorzystnym ze zdrowotno – wypoczynkowego punktu widzenia. Sprzyjają utrzymywaniu się w powietrzu ewentualnych zanieczyszczeń mechanicznych i chemicznych. Pogarszają widoczność co może spowodować zakłócenia w komunikacji. Z analizy danych meteorologicznych wynika, że największa liczba mgieł występuje w chłodnej połowie roku w okresie od września do marca. Z analizy danych meteorologicznych stacji terenów przyległych wynika, że liczba dni z mgłą w ciągu roku na terenie gminy Siemień wynosić będzie przeciętnie około 25 dni.

Opad atmosferyczny.

Według danych ze stacji Uhnin (teren sąsiedniej gminy) za okres 1975 – 1980 r. średnia roczna suma opadów wynosi 530 mm, a ze stacji Przegaliny 544 mm.

Największa ilość opadów przypada na miesiące letnie z maksimum w sierpniu i lipcu. Są to opady krótkotrwałe ale obfite. Najmniejszą ilość opadów notuje się zimą (od grudnia do marca) przy czym są długotrwałe i nieduże. Średnia liczba dni z pokrywą śnieżną wynosi około 82 dni w roku.

6.4.7 Zachmurzenie.

Największe zachmurzenie przypada (jak w całej Polsce) na chłodną porę roku. Maksima występują w listopadzie i grudniu około 83% minimum zachmurzenia przypada na wrzesień i czerwiec 57 – 61%. Liczba dni pogodnych wynosi około 40, a ilość dni pochmurnych waha się od 110 do 170.

Okolice Siemienia posiadają znaczne usłonecznienie bo średnie roczne waha się w granicach od 34 do 35%.

6.4.8 Opad atmosferyczny.

Według danych ze stacji Uhnin (teren sąsiedniej gminy) za okres 1975 – 1980 r. średnia roczna suma opadów wynosi 530 mm, a ze stacji Przegaliny 544 mm.

Największa ilość opadów przypada na miesiące letnie z maksimum w sierpniu i lipcu. Są to opady krótkotrwałe ale obfite. Najmniejszą ilość opadów notuje się zimą (od grudnia do marca) przy czym są długotrwałe i nieduże. Średnia liczba dni z pokrywą śnieżną wynosi około 82 dni w roku.

6.4.9 Burze atmosferyczne.

Średnia liczba dni z burzą w rejonie gminy Siemień wynosi około 14 dni. Maksimum dni burzowych przypada w miesiące letnie. Na przestrzeni lat liczba dni z burzą była bardzo zróżnicowana, najwięcej burz zanotowano w 1963 r. 22 dni, a najmniej 1965 – 9 dni.

6.4.10 Wiatry.

Z uwagi na brak dłuższych serii obserwacji meteorologicznych w Przegalinach i Białej Podlaskiej zagadnienie wiatru opracowano na podstawie wieloletnich obserwacji ze stacji Siedlce i Chełm. Najczęściej na rozpatrywanym terenie przeważają wiatry południowo – zachodnie i zachodnie. Dość częste są także wiatry południowo – wschodnie i północno – zachodnie. Najmniejszą częstotliwość wykazują wiatry północne i północno – wschodnie. Na uwagę zasługuje stosunkowo duży procent cisz w ciągu roku. Na ogół na rozpatrywanym terenie występują wiatry o niewielkich prędkościach około 66% wiatrów stanowią wiatry o prędkościach od 0 do 5 m/sek. Średnia roczna prędkość wiatru w rejonie omawianej gminy wynosi około 3,0 m/s. Stosunki anemometryczne badanego terenu ulegają znacznemu zróżnicowaniu w wyniku wpływów warunków lokalnych zwłaszcza orografii i pokrycia terenu. Za miejsca zaciszne należy uznać tereny znajdujące się po zacisznej stronie kompleksów leśnych polany leśne oraz intensywną zabudowę.

Terenami najlepiej przewietrzanymi są obszary wysoczyznowe, przy czym nie ma tutaj miejsc nadmiernie nawietrzanych.

7 Ochrona prawna środowiska

7.1 Obszary objęte ochroną prawną.

Obszar gminy obfituje w obiekty i obszary chronione prawem.

Południowa część Tyśmienicy o powierzchni 720 ha ma zostać włączona do strefy ścisłej Parczewskiego Parku Krajobrazowego. Obszar ten w większości stanowi kompleks stawów „Siemień” o powierzchni 621,48 ha, który jednocześnie ze względu na wysokie walory ornitologiczne został w 1998 roku objęty ochroną prawną jako zespół przyrodniczo – krajobrazowy. W celu zachowania jednej z najciekawszych i ważnych ostoi ptactwa wodno –

błotnego na Lubelszczyźnie, a także w Polsce, otrzymał on rangę europejską (Krajowa Sieć Ekologiczna ECONET).

Stawy rybne w Siemieniu są największym w środkowo – wschodniej Polsce zespołem o takim charakterze. Stawy w Siemieniu zostały uznane za obszar szczególnie ważny ze względu na ochronę siedlisk lęgowych oraz dróg przelotów ptaków wodno – błotny w Europie. Podobnie ważny charakter ma jedynie 5 innych kompleksów stawów rybnych w kraju.

Pozostała część gminy (ok. 80% na południe od wsi Jezioro, Żminne i Glinny Stok) kwalifikuje się do otuliny Parczewskiego Parku Krajobrazowego. Park będzie stanowić najbardziej wysuniętą na północny zachód formę ochrony krajobrazu w korytarzu ekologicznym utworzonym przez system parków krajobrazowych, poczynając od okolic Chełma z centralnie położonym Poleskim Parkiem Narodowym. Parczewski Park Krajobrazowy ma odgrywać rolę otuliny Poleskiego Parku Narodowego.

Strefa ścisła Parczewskiego Parku Krajobrazowego została zaproponowana do strefy buforowej przyszłego Międzynarodowego Rezerwatu Biosfery „Polesie Zachodnie”.

Użytków ekologicznych do tej pory w gminie nie ma, ale wcześniejsze opracowania sugerują, że obiekty o takiej randze występują.

Na terenie gminy nie występują wielkopowierzchniowe obszary chronione. Istniejące tutaj obszary i obiekty chronione to:

- Zespół przyrodniczo – krajobrazowy,
- Dolina Tyśmienicy,
- lasy ochronne.

Proponowane jest utworzenie obiektów podlegających ochronie prawnej tj.

- zespołu przyrodniczo-krajobrazowego
- użytków ekologicznych
- pomników przyrody.

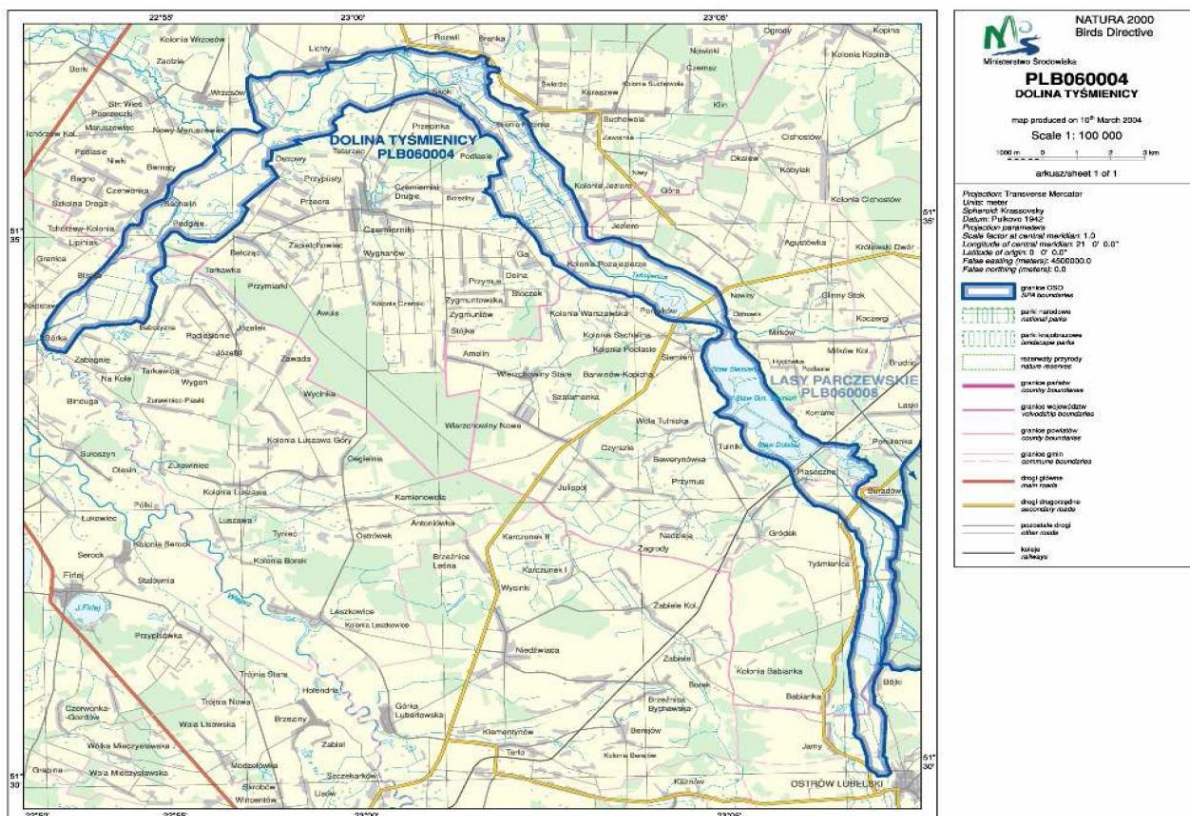
7.1.1 Zespół przyrodniczo – krajobrazowy

Jest to rozlewisko rzeki Tyśmienicy. Obszar ten w większości stanowi kompleks „Stawów Siemień” o powierzchni 621,48 ha, który jednocześnie ze względu na wysokie walory ornitologiczne w1998 roku został objęty ochroną prawną w randze zespołu przyrodniczo – krajobrazowego. Obszar ten w celu zachowania jednej z najciekawszych i ważnych ostoi ptactwa wodno – błotnego na Lubelszczyźnie, a także w Polsce zespołem o

takim charakterze. W przyrodniczo – ekonomicznej waloryzacji stawów rybnych w Polsce stawy w Siemieniu uznane zostały za obszar szczególnie ważny ze względu na ochronę siedlisk lęgowych oraz dróg przelotów ptaków wodno – błotnych w Europie.

7.1.2 Dolina Tyśmienicy

Obejmuje obszar 7 363,7 ha w województwie lubelskim, na terenie gminy Siemień zajmuje obszar 1 556,2 ha. Jest to cenna w skali Europy ptasia ostoja. Podmokłe łąki, wierzbowe zarośla i olszyny dają schronienie niezwykle licznym populacjom ptaków siewkowych. Także stawy w Siemieniu stanowią prawdziwe ptasie królestwo. Obszar chroniony obejmuje powierzchnię 6262,6 ha i jest ściśle związany z rzeką Tyśmienicą, która ma swoje źródło w Jeziorze Rogoźno, położonym na Pojezierzu Łęczyńsko – Włodawskim. Staw Siemień jest największym rozlewiskiem na terenie Lubelszczyzny, który nie został do tej pory zagospodarowany turystycznie. Dolina Tyśmienicy ma bardzo zmienną szerokość, z w jej granicach znajduje się parę małych grup stawów, wiele torfiarek i starorzeczy, a także duży kompleks stawów hodowlanych w Siemieniu o powierzchni 790 ha. Sporą ciekawostką jest fakt, że stawy te zostały wybudowane już w XVII wieku przez tatarskich jeńców. Dolina Tyśmienicy została niestety poddana osuszeniu poprzez pocięcie jej przez liczne rowy melioracyjne. Samo koryto z kolei wyprostowano, czyniąc z niego zwykły kanał, pozbawiony swego poprzedniego, dzikiego charakteru. Osuszenie terenu oraz zaniechanie koszenia traw są przyczyną postępującej tu wtórnej sukcesji – zarastania siedlisk łąkowych, co jest przyczyną wycofywania się wielu gatunków ptaków.

Ogólna charakterystyka obszaru

Klasy siedlisk

Lasy iglaste 1% pokrycia

Lasy liściaste 5%

Siedliska łąkowe i zaroślowe (ogólnie) 65%

Siedliska rolnicze 13%

Torfowiska, bagna, roślinność na brzegach wód, młaki 1%

Wody śródlądowe 15%

Opis obszaru

Obszar obejmuje dolny odcinek doliny Tyśmienicy, od stawu Siemień do ujścia rzeki do Wieprza. Dolina jest zmeliorowana, zajmują ją wilgotne łąki z fragmentami turzycowisk, miejscami występują zarośla wierzbowe i olszyny. Znajduje się tu kilka niewielkich kompleksów stawów, liczne torfianki i starorzecza oraz kompleks stawów w Siemieniu (790 ha), który składa się z 2 dużych i 12 małych stawów. W tym kompleksie 20% powierzchni dużych stawów i 40-50% powierzchni wielu stawów małych zajęte jest przez szuwały trzcinowe i pałkowe. Otoczenie obszaru stanowią tereny rolnicze. Obszar obejmuje również krasowe zapadlisko wypełnione torfem, zajęte przez torfowisko przejściowe porośnięte łożą z osiką i brzozą oraz otaczający je Las Wólczyński i skrawki pól uprawnych, a także doły

potorfowe, zajęte obecnie przez kilkadziesiąt torfianek.

Wartość przyrodnicza i znaczenie

Ostoja ptasia o randze europejskiej E64. Występuje co najmniej 23 gatunki ptaków z Załącznika i Dyrektywy Rady 79/409/EWG, 11 Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). W okresie lęgowym obszar zasiedla co najmniej 1% populacji krajowej (C3 i C6) następujących gatunków ptaków: batalion (PCK), bączek (PCK), bąk (PCK), bielik (PCK), błotniak łąkowy, błotniak stawowy, mewa czarnogłowa, mewa mała (PCK), podróżniczek (PCK), puchacz (PCK), rybitwa czarna, rybitwa rzeczna, sowa błotna (PCK), zielonka (PCK), cyranka, gęgawa, krakwa, krwawodziób, kulik wielki (PCK), perkoz rdzawo szyi, pustułka, rybitwa białoskrzydła (PCK), rycyk; w stosunkowo wysokim zagęszczeniu (C7) występuje bocian biały, dubelt (PCK), derkacz i rybitwa Białowąsa (PCK).

W okresie wędrówek stosunkowo duże koncentracje osiąga bielik (C7); stawy w Siemieniu są perzowiskiem dla ok. 250-550 osobników łabędzia niemego.

Ważna ostoja wydry Lutra Lutra i kilku zagrożonych gatunków ryb.

Zagrożenia

Zagrożenie ostoi związane jest z usuwaniem roślinności szuwarowej i tępieniem ptaków rybożernych na stawach, a także wypalaniem łąk i ich zaorywaniem. Zarastanie oczek wodnych, sukcesja na torfowisku, regulacja stosunków wodnych, wędkarstwo. Obszar podlega działaniom z zakresu ochrony przeciwpowodziowej. Istniejące obiekty i urządzenia związane z ochroną przeciwpowodziową oraz koryta rzeczne wymagają utrzymania ich w należytych stanie technicznym. Na obszarze będą prowadzone działania zapewniające swobodny spływ wód ora lodu. Przy wykonywaniu powyższych zadań zachowana zostanie dbałość o utrzymanie dobrego stanu ekologicznego doliny. Wykonywanie tych prac obejmuje różne fragmenty doliny rzecznej i nie ma istotnego wpływu na całość obszaru Natura 2000.

Struktura własności

Teren należy częściowo do Skarby Państwa, częściowo do właścicieli prywatnych.

7.1.3 Pomniki przyrody.

Na terenie gminy Siemień znajduje się 5 pomników przyrody:

- Jesion wyniosły (Fraxinus Excelsior L.)

O obwodzie pnia na wysokości 1,3 m wynoszącym 380 cm, wysokości 28m, rzucie korony 18 x 20 m, wysokości pnia do pierwszego konara 12m, rosnący przy podjeździe na terenie zabytkowego parku w Siemieniu (będącego

siedzibą Gospodarstwa Rybackiego w Siemieniu).

- Jesion wyniosły (*Fraxinus Excelsior* L.)
O obwodzie pnia na wysokości 1,3 m wynoszącym 338cm, wysokości 28m, rzucie korony 18 x 15m, wysokości pnia do pierwszego konara 6m, rosnący przy rowie zasilającym staw na terenie ww. zabytkowego parku w Siemieniu.
- jesion wyniosły (*Fraxinus Excelsior* L.)
o obwodzie pnia 330 cm, rosnący również w obrębie ww. parku w Siemieniu.
- jesion wyniosły (*Fraxinus Excelsior* L.)
o obwodzie pnia 380 cm, rosnący również w obrębie ww. parku w Siemieniu.
- Klon jawor (*Acer pseudoplatanus*)
O obwodzie pnia na wysokości 1,3 m wynoszącym 337cm, rzucie korony 18 x 19m, wysokości pnia do pierwszego konara 3m, rosnący w pasie drogi powiatowej Tyśmienica – Siemień na odcinku między Wolą Tunicką a Siemieniem.

8 Zagrożenia środowiska

8.1 Zagrożenia naturalne

Zagrożenia poszczególnych elementów środowiska można podzielić na czynniki naturalne oraz związane z działalnością człowieka.

Zagrożenia naturalne związane są z wpływem czynników środowiskowych i klimatycznych na kształt poszczególnych komponentów przyrodniczych. Procesy przekształcające środowisko zachodzą często w sposób ciągły, na przestrzeni wielu lat, a ich efekty mogą wydawać się początkowo niewielkie. Jednak po pewnym czasie mogą doprowadzić do powstania poważnych zmian w środowisku.

Najczęstsze zagrożenia roślinności, propozycje rozwiązań i priorytetu (A- „bardzo pilne, B- „pilne”, C- „mniej pilne”).

LP	ŹRÓDŁO	ZAGROŻENIE	ZALECENIE	PRIORYTET
1	LASY	Monokultura gatunkowa lasów i niewłaściwa struktura wiekowa	1. przebudowa składu gatunkowego 2. ochrona olsów	B A
2	OBSZARY PODMOKŁE	Wysychanie mokradeł i ubożenie flory i fauny	1. ochrona obszarów podmokłych tzn. nie ignorowanie bez uzasadnionej konieczności 2. Edukacja ekologiczna	B

				A
3	ŁĄKI I PASTWISKA	Zmiana składu gatunków łąk i pastwisk	1. Użytkowanie 1-2 – kośne 2. Edukacja ekologiczna	B A
4	MURAWY	Zarastanie muraw	1. Wypasanie okresowe 2. Edukacja ekologiczna	B A
5	OBSZARY CENNE PRZYRODNICZO	Antropopresja	Nakładanie statusu ochrony prawnej Parczewskiemu Parkowi Krajobrazowemu	A

8.2 Zagrożenia antropogeniczne

Do głównych zagrożeń antropogenicznych należy zaliczyć:

- **rolnictwo** – ze względu na rolniczy charakter gminy rolnictwo jest jednym z ważniejszych źródeł zagrożenia dla środowiska. Bezpośrednim zagrożeniem dla środowiska roślin i zwierząt jest zużywanie dużych ilości środków ochrony roślin przed szkodnikami. Działalność rolnicza w największym stopniu oddziałuje na glebę i krajobraz, a w dalszej kolejności na czystość wód powierzchniowych i podziemnych oraz jakość powietrza atmosferycznego. Innego typu zagrożeniami może być likwidacja nieużytków, intensyfikacja użytkowania łąk i pastwisk oraz lokalizowanie wysypisk śmieci w zagłębieniach.
- **melioracje** – prowadzone na szeroką skalę mogą mieć głównie charakter odwadniający. Oprócz zmiany stosunków wodnych, melioracje mogą powodować eliminację gatunków roślin i zwierząt. Konsekwencje melioracji mogą dotyczyć również lasów.
- **przemysł** – z reguły produkcja przemysłowa wiąże się z dużym zagrożeniem dla środowiska. Ze względu jednak na niski stopień uprzemysłowienia gminy nie jest ona czynnikiem decydującym o zanieczyszczeniu środowiska.
- **transport** – uciążliwość ruchu drogowego dla środowiska wiąże się głównie z dwoma aspektami: emisją spalin i hałasem. Znaczna większość samochodów to auta na benzynę ołowiową. Powstaje więc zagrożenie akumulacji metali ciężkich (ołowiu, kadmu). Największe zagrożenie występuje przy drogach wojewódzkich o dużym natężeniu ruchu.
- **eksploatacja surowców naturalnych** – Gmina posiada duże możliwości w zakresie eksploatacji kruszywa naturalnego. Wydobywanie może powodować przekształcenia powierzchni ziemi, stosunków wodnych i skażenie gleb. Wiąże się też zajmowaniem coraz większych powierzchni pod składowanie odpadów i stymuluje rozwój przemysłu.

8.3 Odporność środowiska na degradację

Aby określić stopień zagrożenia poszczególnych komponentów środowiska oraz określić prognozowane zmiany należy najpierw przeanalizować podatność środowiska na zanieczyszczenia. Od odporności różnych elementów środowiska zależy bowiem ich zdolność do przeciwstawiania się zanieczyszczeniom.

8.3.1 Odporność gleb.

Odporność gleb na terenie gminy Siemień jest zróżnicowana. Najmniej jest gleb o dużej odporności. Nieco więcej jest gleb średnio odpornych. Natomiast gleby piaskowe i słabogliniaste cechuje niska odporność na zanieczyszczenia. Tymczasem na terenie gminy stanowią one znaczny udział w powierzchni gruntów. Na niską odporność gleb wpływają zmiany stosunków wodnych oraz niska kultura rolna. Gleby tego typu powinny być przeznaczane do zalesienia.

8.3.2 Odporność wód.

Odporność wód zależy od ich rodzaju. Większa jest dla wód płynących. Stały przepływ wody zwiększa ponadto zdolność do samooczyszczania rzek. W związku z tym cieką mogą przyjąć większy ładunek zanieczyszczeń, bez wystąpienia wyraźnego pogorszenia stanu czystości. Niestety rzeki na obszarze gminy cechuje mała odporność, co wiąże się z małą wodonośnością mniejszych cieków oraz małym spadkiem koryt rzecznych. Czynniki te decydują o małym przepływie.

8.3.3 Odporność lasów.

Odporność lasów na terenie gminy jest zróżnicowana. Drzewa są z reguły podatne na choroby. Dotyczy to głównie monokultur, a takimi są przede wszystkim zbiorowiska borowe. Przewaga monokultur sosnowych wpływa też na wysoką podatność drzew na uszkodzenia spowodowane zanieczyszczeniami powietrza. Dotyczy to głównie związków siarki. Przy obecnym poziomie stężenia siarki w atmosferze nie zauważa się szkodliwego działania tego pierwiastka. Należy jednak uwzględnić ewentualne zagrożenia przy lokalizacji nowych inwestycji mogących emitować związki siarkowe.

Mała odporność związana jest też z niedostosowaniem zbiorowisk leśnych do naturalnych siedlisk.

Rozpatrując odporność lasów na presję rekreacyjną na obecnym poziomie rozwoju turystyki należy stwierdzić, że większość zbiorowisk leśnych wykazuje wysoką odporność.

9 Zanieczyszczenie poszczególnych elementów środowiska

9.1 Zanieczyszczenie powietrza.

Na terenie gminy nie ma dużych zakładów przemysłowych, są jedynie drobne zakłady. Nie stanowią one źródeł groźnych dla środowiska i zdrowia ludzkiego emisji. Natomiast poważnym źródłem zanieczyszczeń jak również hałasu są pojazdy mechaniczne, przede wszystkim samochody. Innym źródłem zanieczyszczeń są paleniska domowe i komunalne, spalające najczęściej zasiarzony węgiel oraz niskiej jakości koks. Również piece i kotłownie mogą być poważnym emitorem dwutlenku węgla a także tlenku węgla.

9.2 Zanieczyszczenie wód.

9.2.1 Zanieczyszczenie wód powierzchniowych

Przez teren gminy przepływają rzeki: Tyśmienica i Piwonia Parczewska - obie objęte monitoringiem regionalnym. W 1999 roku badań na rzece Tyśmienicy nie prowadzono. W 1998 roku 45 km rzeki Tyśmienicy mieściło się w III klasie czystości, a 27,2 km było poza klasyfikacją (ze względu na zanieczyszczenia bakteriologiczne). Rzeka Piwonia Parczewska w 1999 roku posiadała wody nie odpowiadające normatywowi.

Spływy obszarowe mogą być jednym z poważniejszych źródeł zanieczyszczeń wód powierzchniowych, zwłaszcza na terenach rolniczych przez które przepływa rzeka.

W związku z brakiem na terenie gminy sieci kanalizacyjnych istotnym źródłem zanieczyszczeń wód powierzchniowych może być również nielegalne odprowadzanie ścieków do wód i gruntu, a także przesiąkach z nieszczelnych szamb.

Efektom odprowadzania w sposób zorganizowany lub niezorganizowany ścieków socjalno-bytowych oraz zanieczyszczeń obszarowych z terenów rolnych zawierających znaczne ilości substancji biogennych jest eutrofizacja wód.

9.2.2 Zanieczyszczenie wód podziemnych.

Wody podziemne mogą być zanieczyszczone poprzez funkcjonujące od 1986 roku składowisko odpadów w Glinnym Stoku.

Również spływy powierzchniowe z pól i wymywanie związków chemicznych mogą

pogorszyć jakość wód podziemnych.

Czystości wód zagrażają również nieszczelne szamba, brak dużej oczyszczalni ścieków, niepełna kanalizacja sanitarna (zwłaszcza w sytuacji całkowitego zwodociągowania gminy) i wykorzystanie starych, nie użytkowanych studni jako szamb.

Jakość wód pogarszają również środki ochrony roślin i herbicydy oraz nieracjonalne nawożenie gleby, bez uwzględnienia potrzeb roślin.

9.3 Zanieczyszczenie gleb.

Gleby łatwo podlegają wpływom zewnętrznym, które powodują ich degradację. Do głównych form degradacji gleby zalicza się wyjąłowienie ze składników pokarmowych, naruszenie równowagi jonowej, zakwaszenie, zanieczyszczenie składnikami o charakterze toksycznym, zasolenie i erozję.

Powszechną formą degradacji środowiska glebowego jest degradacja kwasowa, która może stać się przyczyną spadku aktywności biologicznej, wyjąłowienia i zaburzenia równowagi jonowej. Znaczne zakwaszenie uaktywnia nadmierne ilości manganu, żelaza i glinu, które działają ujemnie a nawet toksycznie na życie roślin

Gleby utworzone na piskach łatwo ulegają erozji wodnej.

Skutkiem nawożenia i chemizacji jest degradacja chemiczna i biologiczna gleb, która prowadzi do niszczenia organizmów glebowych i innych ekosystemów. Zmianę właściwości chemicznych gleb powoduje również ruch kołowy, wylewanie nieoczyszczonych ścieków oraz gminne składowisko odpadów.

Degradacja chemiczna i kwasowa gleb spowodowana jest niewłaściwą kulturą rolną i brakiem informacji o stanie gleb.

Niewłaściwa eksploatacja składowiska odpadów również powoduje pogorszenie jakości gleb.

10 Elementy rozwoju gminy – uwarunkowania.

10.1 Baza ekonomiczna.

Gmina Siemień jest gminą o dominującej funkcji rolniczej i hodowlanej (stawy rybne), w której produkcja przemysłowa jest funkcją uzupełniającą.

Produkcja rolna dominuje jako miejsce zatrudnienia i źródło dochodów. Poziom rozwoju ekonomicznego jest dość niski.

Stwierdzono na terenie gminy na dzień 31.12. 2000 roku 101 działających podmiotów gospodarczych, z czego spółek cywilnych – 1 oraz 100 osób fizycznych prowadzących

działalność gospodarczą, ponadto zarejestrowano 37 sklepów, 1 punkt sprzedaży paliwa.

Stan ilościowy jednostek zarejestrowanych w systemie REGON według wybranych sekcji EKD w 2000 r. w gminie Siemień przedstawia się następująco:

- rolnictwo – 4,
- leśnictwo – 1,
- działalność produkcyjna – 1,
- budownictwo – 22,
- handel i naprawy – 42,
- transport, składowanie i łączność – 8,
- ochrona zdrowia i opieka socjalna – 1,
- pozostała działalność usług, komunalna, socjalna i indywidualna – 22.

Gmina Siemień dysponuje znacznym zasobem siły roboczej, wynika to z wysokiej stopy bezrobocia.

Z racji dominacji rolnictwa w gospodarczym obrazie gminy należy uwzględnić rozwój istniejących oraz tworzenie nowych zakładów przemysłu spożywczego, umożliwiając wielofunkcyjny rozwój i alternatywne źródła zatrudnienia i dochodów.

Gmina posiada warunki dla tworzenia przedsiębiorstw zajmujących się uszlachetnieniem i przetwarzaniem płodów rolnych.

Znaczna jest własna produkcja rolna w podstawowych grupach artykułów (ryby słodkowodne, zboża, ziemniaki, mięso, warzywa). Nowe zakłady przemysłu spożywczego powinny zostać wybrane spośród tych, które wymagają niewielkich nakładów finansowych i rzeczowych.

Jedną z najważniejszych możliwości wzrostu dochodów mieszkańców i rozwoju gminy jest rozwój agroturystyki i usług rekreacyjnych. Sprzyjają temu walory krajobrazowe i przyrodnicze lecz gmina nie posiada własnej bazy noclegowej.

Na terenie gminy znajduje się kilka firm:

Zakład Produkcji Tkanin w Siemieniu.

INEX – Rozlewnia Oleju i Wód Mineralnych w Gródku Szlacheckim.

RSP Żminne.

– GS „Samopomoc Chłopska” w Siemieniu.

– SKR Siemień – baza w Miłkowie.

– PGR Siemień.

Gospodarstwo Rybackie Agencji Rolnej Skarbu Państwa skoncentrowane jest na

produkcji rolniczej (rybackiej) i osiąga bardzo dobre wyniki gospodarcze i finansowe.

Gospodarstwa uspołecznione są w zróżnicowanej kondycji, zaś ich przyszłość należy wiązać z dalszym rozwojem pozarolniczych form aktywności.

Gmina obecnie charakteryzuje się powolną dynamiką zmian gospodarczych, widoczne są oznaki zastoju ekonomicznego, podobne zjawisko ma miejsce w rolnictwie. Wyrazem tego jest upadek zaplecza obsługi rolnictwa.

Czynnikami wpływającym na ocenę ekonomiczną gminy jest porównanie dochodów i wydatków jej budżetu.

Dochody i wydatki budżetu gminy w zł.	2007 r.	2008 r.	2009r.	2010 r.	2011 r.
dochody budżetu gminy w tym:	9884054,37	11034317,51	12109401,88	13155697,97	15268808,34
dochody własne	1846479,75	2071145,27	1990563,00	2019479,79	2240840,46
subwencje	5476566,00	6222999,00	6995376,00	7424866,00	7326807,00
dotacje celowe na zad. zlecone	1778293,24	1810201,40	2058857,21	2214889,60	2266236,49
dotacje celowe na zadania własne	733633,02	907022,20	891046,67	804130,23	663617,41
środki Unii Europejskiej z programów i projektów	49082,36	22949,64	173559,00	689332,35	2771306,98
wydatki budżetu w tym:	9123866,39	9596038,44	11299688,40	16444382,84	13325085,65
wydatki na zadania własne bieżące	6652932,68	7213126,32	7715620,95	8846245,73	9487621,09
wydatki na zadania zlecone	1778293,24	7213126,32	7715620,95	8846245,73	2266236,49
wydatki na zadania inwestycyjne	692640,47	572710,72	1525210,24	5383247,51	1571228,07

W wyniku analizy ekonomicznej gminy nasuwają się następujące wnioski:

1) Mimo korzystnego usytuowania gminy układzie komunikacyjnym (trasa Lublin – Sławatycze) oraz w strefie powiązań z najbliższym miastem – Parczew, stan bazy ekonomicznej wykazuje średni poziom rozwoju.

Na terenie gminy nie funkcjonują podmioty gospodarcze ze znaczącym kapitałem. W istniejących podmiotach przeważają jednostki małe.

- 2) Rozwój prywatnych zakładów i usług (rzemiosło, handel) nie wytworzył na tyle znaczącego potencjału by gmina stanowiła liczące się ogniwo przedsiębiorczości, oraz źródło zasilania budżetu gminy.
- 3) W sferze obsługi rolnictwa nastąpiły tendencje recesyjne, związane z upadaniem spółdzielczości rolniczej oraz likwidacją zorganizowanych form usług agrotechnicznych.
- 4) Celem powinna być poprawa zdolności konkurencyjnej produktów lokalnych.

10.2 Warunki życia.

10.2.1 Mieszkalnictwo.

Jednym z podstawowych czynników oceny warunków życia jest ocena warunków mieszkaniowych. W gminie Siemień zasoby mieszkaniowe na dzień 31.XII. 1999 r. wynoszą 1609 mieszkań. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania – 64,4 m² (przy średniej w województwie lubelskim 62,7 m², a dla gmin wiejskich 63,3 m²). Na jedną osobę przypada 20,0 m² powierzchni użytkowej (w woj. Lubelskim 19,1 m²) dla gmin wiejskich 19,1 m². Na jedno mieszkanie przypada 3,22 osoby, (w woj. lubelskim 3,28 osoby, dla gmin wiejskich 3,36 osoby). Na jedną izbę przypada 1,04 osoby (w woj. lubelskim 0,97 osoby, dla gmin wiejskich 0,98 osoby). W 1998 roku zasoby mieszkaniowe zwiększyły się o dwa mieszkania o łącznej pow. użytkowej 210 m².

Nowe budynki realizowane w ostatnich latach wpłynęły na poprawę wskaźników powierzchniowych.

Część nowych budynków jest realizowana na wymianę starych siedlisk. Przynosi to widoczną poprawę warunków mieszkaniowych.

Na podstawie analizy sytuacji mieszkaniowej można wysunąć następujące uwagi i wnioski:

- Nowa zabudowa powstaje przeważnie w miejscowościach położonych przy głównych trasach.
- Najkorzystniejsza byłaby koncentracja zabudowy w większych miejscowościach, dałoby to możliwość kształtowania środków lokalnych oraz właściwej struktury osadnictwa.
- Należy podporządkować zasady sytuowania zabudowy kryteriom ekologicznym i ochrony krajobrazu.

10.2.2 Usługi.

10.2.2.1 Administracja.

Funkcję ośrodka administracyjno – usługowego gminy pełni Siemień, gdzie znajduje się:

- Urząd Gminy,
- Komisariat Policji,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej,
- Bank Spółdzielczy,
- Urząd Pocztowy w Siemieniu.

10.2.2.2 Oświata i wychowanie.

Na terenie gminy znajduje się 5 szkół podstawowych, w których ogółem pobiera naukę 457 uczniów, szkoły te znajdują się w następujących miejscowościach (stan na 10. 09. 2000 r.):

- ZPO Siemień
- SP Gródek Szlachecki
- SP Juliopol
- SP Jezioro
- SP Miłków

W Siemieniu mieści się Gimnazjum.

Aktualny stan szkół podstawowych i gimnazjalnych w gminie Siemień na koniec roku szkolnego tj. 20 czerwca 2008r.

Lp.	Nazwa szkoły	Liczba uczniów	Liczba oddziałów z klasą 0	Liczba pracowników pedagogicznych	Liczba pracowników obsługi
1	Szkoła Podstawowa w Miłkowie	66 (w tym 11 klas 0)	7	13	3 (w tym 1sez)
2	Szkoła Podstawowa w Gródku Szlacheckim	50 (w tym 7 klas 0)	7	13	5 (w tym 2 sez.)
3	Szkoła Podstawowa w	84 (w tym 23 klasy 0)	7	13	4

	Juliopolu				
4	Zespół Placówek Oświatowych w Siemieniu	175 (w tym 24 klasy 0, 18 Przedszkole)	7+1 przedszkole	17	2
5	Gimnazjum w Siemieniu	210	9	17	8
6	Publiczna Szkoła Podstawowa w Jeziorze	46 (w tym 7 klas 0)	7	11	1
RAZEM		631	44+przedszkole	84	23

Aktualnie sieć szkolnictwa zaspokaja wszystkie potrzeby społeczne. Szkoły zlokalizowane na terenie gminy Siemień obejmują wszystkie miejscowości gminne.

10.2.2.3 Ochrona zdrowia.

Opiekę medyczną w gminie Siemień zapewniają 2 Ośrodki Zdrowia zlokalizowane w Siemieniu i w Grodku Szlacheckim, które obsługują mieszkańców w zakresie podstawowych usług medycznych. Stan infrastruktury ochrony zdrowia i opieki społecznej w gminie zaspakaja podstawowe potrzeby mieszkańców.

Obiekty służby zdrowia na terenie gminy to Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Gródek i Siemień, zatrudniający 2-ch lekarzy na pełny etat, oraz 6-ciu na godziny, 4 pielęgniarki i 2 położne oraz 1 stomatolog.

W Siemieniu znajduje się 1 apteka, na którą przypada 5333 mieszkańców – pacjentów, co daje pozytywny obraz co do ilości pacjentów ale nie jest zadawalający jeżeli chodzi o jej dostępność na co dzień w aspekcie odległości. Wskazana jest lokalizacja drugiej apteki w Grodku Szlacheckim.

10.2.2.4 Opieka społeczna.

Na terenie gminy Siemień pomocą społeczną zajmuje się Ośrodek Pomocy Społecznej. Ośrodek Pomocy Społecznej w Siemieniu wykonuje zadania własne w ramach posiadanych środków w zakresie pomocy społecznej oraz zadania zlecone, zgodnie z ustaleniami przekazywanymi przez Wojewodę. W wykonywaniu zadań statutowych współdziała z:

- instytucjami wykonującymi zadania w zakresie pomocy społecznej;
- pracownikami ochrony zdrowia;
- osobami fizycznymi i prawnymi popierającymi działalność w zakresie pomocy społecznej;
- Urzędem Wojewódzkim, Wydziałem Spraw Społecznych w Lublinie;

- Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Parczewie.

Finansowanie pomocy społecznej odbywa się ze środków:

- budżetu gminy z przeznaczeniem na finansowanie zadań własnych,
- dotacji celowych budżetu centralnego z przeznaczeniem na realizację zadań zleconych gminie z zakresu pomocy społecznej.

Liczba osób korzystająca z pomocy społecznej na terenie gminy Siemień w latach 2000-2006

Lp.		Liczba osób korzystających						
		2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
1	Liczba rodzin	296	295	292	298	229	218	249

IDENTYFIKACJA GŁÓWNYCH OBSZARÓW PROBLEMOWYCH W SFERZE SPOŁECZNEJ:

- ⇒ migracje młodzieży i starzenie się społeczeństwa,
- ⇒ niski odsetek mieszkańców z wyższym wykształceniem,
- ⇒ brak perspektyw rozwoju, zwłaszcza dla ludzi młodych,
- ⇒ brak środków finansowych na lepsze wyposażenie obiektów edukacyjno- kulturalnych,
- ⇒ niska aktywność społeczna mieszkańców gminy,
- ⇒ słaba oferta zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży,
- ⇒ wysoki poziom bezrobocia na terenach wiejskich.

Zadania gminy oraz kwota udzielonych w związku z nimi świadczeń.

Zadania gminy	Kwota udzielonych świadczeń		
zadania zlecone gminom (zasiłki stałe, okresowe, renty socjalne, zasiłki z tytułu ochrony macierzyństwa, zasiłki rodzinne i pielęgnacyjne)	302 346,00	321 055,64	255 400,24
zadania własne gminy (dla dzieci i młodzieży w okresie nauki w szkole, zasiłki celowe i w naturze, pomoc finansowa na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne w publicznych zakładach opieki zdrowotnej, usługi opiekuńcze)	92 100,00	108 410,00	110 603,00
Razem	394 446,00	429 465,64	366 003,24

10.2.2.5 Kultura.

Na terenie gminy Siemień działalność kulturalną prowadzi:

- Gminny Ośrodek Kultury w Siemieniu,
- Gminna Biblioteka Publiczna w Siemieniu (filie w m. Jezioro i Działyń).

Biblioteka Gminna w Siemieniu z filiami posiada księgozbiór w ilości 28,2 tys. woluminów, co daje wskaźnik 5287 woluminów na 1000 mieszkańców.

10.2.2.6 Obiekty sakralne.

Gmina Siemień w swoich granicach obejmuje 6 parafii: Siemień, Parczew, Tyśmienica należące do diecezji siedleckiej oraz Suchowola, Brzeźnica Książęca, Czemierniki – diecezja lubelska.

Na terenie gminy znajduje się parafia rzymskokatolicka w Siemieniu obejmująca wsie: Siemień, Sewerynowka, Władysławów, Tulniki i Wola Tulnicka. Kaplice zlokalizowane są w Wierzchowinach Starych, Juliopolu oraz Augustówce i Jeziorze.

10.2.2.7 Turystyka i wypoczynek.

Jedyną formą wypoczynku na terenie gminy jest wypoczynek świąteczny, związany ze zbiornikami wodnymi (stawami rybackimi) oraz rozlewiskiem rzeki Tyśmienica. W połączeniu z zespołem leśnym, tereny te mogą być atrakcyjne dla potrzeb turystyki pieszej i zmotoryzowanej. W gminie Siemień występuje konieczność zagospodarowania terenów przeznaczonych pod rekreację (tereny wokół Jeziora Izdebnie i rozlewiska rzeki Tyśmienica).

Aktualnie na terenie gminy nie ma urządzeń turystycznych brak bazy noclegowej (hoteli, zajazdów itp.).

10.2.2.8 Sport.

Gmina Siemień jest skromnie wyposażona w urządzenia sportowe. W Siemieniu działa Ludowy Związek Sportowy (LZS) „Wodnik”. W budowie znajduje się gminny obiekt Sportowy w Siemieniu. Boiska do gier zespołowych znajdują się w Miłkowie, Wierzchowinach Nowych i Juliopolu. W Gródku Szlacheckim znajduje się pełnowymiarowe boisko sportowe. Ponadto przy szkołach podstawowych w świetlicach i strażnicach znajdują się stoły do tenisa, a w Siemieniu szkoła podstawowa i gimnazjum ma do dyspozycji salę gimnastyczną.

10.2.2.9 Usługi i handel.

Na podstawie danych uzyskanych z Urzędu Gminy w Siemieniu ustalono, że na terenie gminy działa 37 punktów sprzedaży detalicznej, bar w Siemieniu, oraz 1 punkt sprzedaży paliwa.

Poziom zaspokajania potrzeb ludności gminy w usługi handlu na skutek dynamicznego wzrostu w ostatnich latach należy uznać za dostateczny pod względem ilościowym.

10.2.2.10 Usługi inne.

- Zlewnie mleka w Wierzchowinach, Glinnym Stoku, Miłkowie,

- Zbiorczy punkt odbioru mleka w Działyniu,
- Remizy OSP znajdują się w następujących miejscowościach: Siemień, Jezioro, Glinny Stok, Wola Tulnicka, Sewerynowka, Juliopol, Działyń, Wierzchowiny Stare.
- Urząd Pocztowy w Siemieniu oraz agencja pocztowa w Działyniu,
- Usługi weterynaryjne w Siemieniu.

10.2.3 Ocena standardów życia i obsługi.

Zagospodarowanie poszczególnych miejscowości jest zróżnicowane. Na podstawie analiz wynika, że korzystnie oceniane są perspektywy rozwoju gminy i jej pozycja w województwie.

Należy podkreślić korzystne położenie gminy przy trasie Lublin – Biała Podlaska, duży potencjał demograficzny gminy, a przede wszystkim jej walory rekreacyjne, krajobrazowe i przyrodnicze, oraz możliwość rozwinięcia różnych form przedsiębiorczości w zakresie przetwórstwa spożywczego (ryb), oraz produkcji zdrowej żywności .

Istnieje zapotrzebowanie na utworzenie punktów usług szewskich, krawieckich i napraw sprzętu RTV.

Jednak zainwestowanie w dużej części gminy jest niedostateczne szczególnie w usługach kultury, opieki społecznej (rośnie udział ludzi w podeszłym wieku).

W szkolnictwie brak jest nauczycieli języków obcych.

Niedostateczne jest też wyposażenie w sprzęt ośrodków zdrowia w Gródku i Siemieniu.

Niezbędny jest też dalszy rozwój mieszkalnictwa i poprawa jakościowa zabudowy zagrodowej, związanej z modernizacją.

10.3 Rolnictwo.

10.3.1 Przyrodnicze uwarunkowania rozwoju rolnictwa.

Na terenie gminy występują gleby średniej jakości łatwe do uprawy mechanicznej. Są to najczęściej gleby bielicowe wytworzone z pyłów gliniastych.

Przeważają grunty klas IVb i V.

Udział poszczególnych klas bonitacyjnych w gruntach ornych i użytkach zielonych przedstawia tabela:

Pow.	Klasa bonitacyjna gruntów rolnych
------	-----------------------------------

	I	II	IIIa	IIIb	IVa	IVb	V	VI	Viz
%	0,0	0,0	0	2,6	19,5	30,7	35,6	11,4	
ha	0,0	0,0	0,6	166,59	1231,87	1941,28	2248,31	719,39	
Użytki zielone									
	I	II	III	IV	V	VI	Viz		
%	0,0	0,0	3,4	23,4	61,5	11,7	0,0		
ha	0,0	0,0	72,04	497,67	1309,43	250,65	0,0		

Ogólny wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej wg IUNG w Puławach na który składają się: rzeźba terenu, warunki wodne, agroklimat oraz jakość gleb, w gminie Siemień wynosi 54,2 pkt i jest znacznie niższy niż średnia w województwie lubelskim 73,5 pkt

i w Polsce 66,6 pkt. Dominują grunty 6 kompleksu rolniczej przydatności. Warunki dla rozwoju rolnictwa w gminie należy uznać za średnio słabe.

Udział kompleksów rolniczej przydatności gleb przedstawia tabela:

Tabela Kompleksy rolniczej przydatności gruntów

Pow.	Grunty orne									Użytki zielone		
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	1z	2z	3z
%			0,1	6,5	29,0	37	19,9	2,8	4,7		30,9	69,1
ha			4,8	421,0	1865,3	2378,9	1283,6	180,6	304,0		654,8	1461,9

Duży obszar gruntów ornych posiada dobre stosunki wodne. Przez obszar gminy przepływa rzeka Tyśmienica, stanowiąca główną sieć wodną, oraz rzeki Piskornica i Piwonia, które wraz ze stawami Siemień, Jezioro Izdebnie, Bobowiska oraz innymi mniejszymi stawami i rowami melioracyjnymi nie zapewniają właściwego nawodnienia gruntów ze względu na zły stan urządzeń melioracyjnych. .

Lasy na terenie gminy zajmują 1247 ha powierzchni, grunty zadrzewione i zakrzewione

135 ha.

Powierzchnia gruntów zdewastowanych wymagających rekultywacji wynosi ogółem 70,8 ha.

Ogólna powierzchnia gminy Siemień wynosi 110,93 km² co stanowi 0,4% pow. woj.

lubelskiego. Powierzchnia użytków rolnych wynosi 8009 ha tj. 72,3 % pow. ogólnej (w woj. lubelskim 68,4%).

10.3.2 Użytkowanie gruntów i struktura własności.

Struktura użytkowania gruntów przedstawia się następująco:

Wyszczególnienie	Ogółem ha	Udział %	
		pow. ogólnej	użytków rolnych
Grunty orne	5 852	52,8	73,1
Łąki	1 663	15,0	20,8
Sady	76	0,7	0,9
Pastwiska	418	3,8	5,2
Razem użytki rolne	8 009	72,3	100
Lasy i zadrzewienia	1 247	11,2	-
Stawy rybne	681	6,1	-
Pozostałe	1 156	10,4	-
Pow. ogółem	11 093	100 %	-

Struktura wielkości gospodarstw indywidualnych przedstawia się następująco:

	działki rolne	Wielkość gospodarstw						ogółem
		1-2 ha	2-5 ha	5-10 ha	10-15 ha	15-20 ha	pow.20 ha	
Ilość gospodarstw	438	1153	600	350	150	50	30	2771
Powierzchnia użytków rolnych w ha	55	1384	1250	2000	1900	800	620	8009

Średnia powierzchnia gospodarstwa indywidualnego w gminie Siemień (bez działek

rolnych wynosi 6,7 ha), z działkami rolnymi 5,4 ha (w woj. lubelskim 6,1 ha; w Polsce 7,0 ha).

Przeważają gospodarstwa małe, o powierzchni do 5 ha, co powinno być czynnikiem sprzyjającym uprawom warzywniczym lub specjalnym, zapewniającym dochód z małego obszaru.

W strukturze zasiewów dominują rośliny zbożowe. Powierzchnia upraw zbóż wynosiła 3915 ha, a ziemniaków 910 ha.

W hodowli bydła rozwijane są 2 kierunki specjalizacji: mleczny i mięsno – mleczny.

Powierzchnia i wykorzystanie budynków inwentarskich oraz szklarni i tuneli foliowych w indywidualnych gospodarstwach rolnych.

11 Infrastruktura techniczna.

11.1.1 Komunikacja.

11.1.2 Komunikacja drogowa.

W istniejącym układzie komunikacji drogowej gminy funkcjonuje następująca hierarchia dróg:

a) drogi wojewódzkie:

- droga wojewódzka nr 815 Biała Podl.- Lublin długość ogółem 11,700 km,

– droga wojewódzka nr 814 od trasy Biała Podl.–Lublin do Radzyna Podlaskiego długość ogółem 4,916 km,

b) drogi powiatowe:

W gminie Siemień jest 8 odcinków dróg powiatowych o łącznej długości 43,619km.

L.p.	Nr drogi	Przebieg drogi	Długość [km]	Klasa techniczna
1.	1250L	Dr. Kraj. 19 – Sara Wieś- Tchurzew- Bełcząc- Czemierniki- Siemień- dr. Pow. 0609L	10,348	Z/G
2.	1258L	Czemierniki – Działyń – Juliopol- Sewerynowka- Gródek – dr. Pow. 0610L	12,219	Z/L
3.	1555L	Gródek- gr.woj./Niedźwiada/	2,004	L
4.	1602L	Augustówka - Cichostów	2,880	Z
5.	1609L	Glinny Stok - Brudno	3,230	L
6.	1610L	Siemień - Tyśmienica	7,183	G
7.	1611L	Wola Tulnicka - Sewerynowka	3,500	L
8.	1612L	Gródek - Buradów	3,578	L

c) drogi gminne

Lp	Nr drogi	Przebieg drogi
1	103700 L	dr.woj.814 - Żminne - Okalew
2	103701 L	Okalew - Augustówka - Cichostów - dr.woj.815
3	103865 L	dr.pow.1609L - Glinny Stok - dr.pow.1609L
4	103955 L	dr.woj.815 - Jezioro - Kol.Jezioro
5	103956 L	dr.woj.814 - Żminne - Augustówka - dr.gm.103701L
6	103957 L	dr.woj.814 - Żminne - dr.gm.103956L
7	103958 L	dr.woj.815 - Glinny Stok - dr.pow.1602L
8	103959 L	dr.pow.1250L - Miłków - gr.gminy Parczew (Komarne) - gr.gminy - Kol.Miłków
9	103960 L	dr.gm.103955L - Kol.Jezioro - dr.woj.814
10	103961 L	dr.woj.815 - dr.gm.103956L
11	103962 L	dr.woj.815 - Kol.Siemień - Wólka Siemieńska - Wierzchowiny - dr.pow.1258L
12	103963 L	Wierzchowiny - Amelin
13	103964 L	Szatomanka - Wierzchowiny - dr.pow.1258L
14	103965 L	dr.pow.1258L - Wierzchowiny - dr.pow.1258L
15	103966 L	dr.woj.815 - Juliopol - gr.gminy Niedźwiada
16	103967 L	Sewerynówka - dr.pow.1258L
17	103968 L	dr.pow.1258L - Nadzieja - gr.gminy Niedźwiada
18	103969 L	dr.woj.815 - Wola Turnicka - dr.pow.1258L
19	103970 L	dr.pow.1250L - Kol.Siemień - dr.woj.815
20	103971 L	dr.gm.103968L - Gródek - dr.pow.1258L
21	103972 L	dr.pow.1258L - Sewerynówka - dr.pow.1611L
22	103973 L	Władysławów - dr.pow.1610L
23	103974 L	Tulniki - dr.pow.1610L
24	103975 L	dr.pow.1250L - Ostrowik - dr.gm.103976L
25	103976 L	dr.woj.815 - Glinny Stok - dr.pow.1609L
26	103977 L	dr.woj.815 - Glinny Stok - dr.gm.103976L
27	103978 L	dr.pow.1250L - Wólka Siemieńska - dr.gm.103962L
28	103979 L	dr.pow.1610L - Gródek
29	103980 L	dr.pow.1250L - Wólka Siemieńska - dr.gm.103962L
30	103981 L	dr.gm.103978L - Wólka Siemieńska - dr.gm.103980L
31	103982 L	dr.woj.814 - Żminne - dr.gm.103955L
32	103983 L	dr.woj.814 - Żminne - dr.gm.103955L
33	103984 L	dr.woj.814 - Jezioro - dr.gm.103955L
34	103985 L	dr.woj.814 - Jezioro - dr.gm.103955L
35	103986 L	dr.gm.103955L - Kol.Jezioro - dr.dr.gm.103955L
36	103987 L	dr.gm.103982L - Żminne - dr.gm.103955L
37	103988 L	dr.gm.103956L - Augustówka - dr.gm.103966L
38	103989 L	dr.pow.1258L - Juliopol - dr.gm.103966L
39	103990 L	dr.pow.1250L - Siemień - dr.gm.103992L
40	103991 L	dr.pow.1250L - Siemień - dr.gm.103992L
41	103992 L	Siemień - dr.woj.815
42	103993 L	dr.gm.103971L - Gródek - dr.pow.1555L
43	103994 L	dr.pow.1555L - Gródek
44	103995 L	dr.woj.815 - dr.gm.103962L
45	103996 L	dr.gm.103958L - Glinny Stok
46	103997 L	dr.gm.103958L - Glinny Stok
47	103998 L	dr.gm.103978L - Wólka Siemieńska - dr.gm.103980L
48	103999 L	dr.gm.103986L - Kol.Pojezierze
49	102238 L	Łubka - Wierzchowiny
50	104011 L	Jezioro - Żminne

11.1.3 Komunikacja kolejowa.

Przez teren gminy Siemień przebiega linia kolejowa Łuków-Lublin ze stacją w Gródku Szlacheckim. Obecnie nieczynna dla przewozów pasażerskich.

11.2 Gospodarka wodno-ściekowa.

11.2.1 Zaopatrzenie w wodę.

Na terenie gminy Siemień znajduje się wodociąg grupowy do którego podłączone są obecnie wsie: Siemień, Amelin, Augustówka, Działyń, Glinny Stok, Gródek Szlachecki, Jezioro, Juliopol, Łubka, Miłków, Miłków Kol. Nadzieja, Pomyków, Sewerynówka, Tulniki, Wierzchowiny Nowe, Wierzchowiny Stare, Władysławów, Wola Tulnicka, Wólka Siemieńska oraz Żminne. Długość sieci wodociągowej rozdzielczej w gminie Siemień wynosi 123,81 km. Na terenie gminy znajduje się 1 ujęcie wody w Siemieniu oraz przepompownia wody w Wierzchowinach. Ilość przyłączy wodociągowych w gminie Siemień wynosi 1 238 sztuk.

11.2.2 Odprowadzenie ścieków.

Łączna długość sieci kanalizacyjnej na terenie gminy wynosi 23,7 km, ilość przyłączy: 293 sztuki. W sieć kanalizacyjną wyposażone są miejscowości : Siemień, Kolonia Siemień, Miłków, Kolonia Miłków, Tulniki, Wola Tulnicka. Ścieki te odprowadzane są do oczyszczalni ścieków zlokalizowanej w Siemieniu o przepustowości 120 m³/d. Miejscowości nie posiadające kanalizacji to: Gródek Szlachecki, Władysławów, Amelin, Działyń, Łubka, Juliopol, Nadzieja, Sewerynówka, Jezioro, Żminne, Glinny Stok, Wierzchowiny, Wólka Siemieńska, Pomyków. W miejscowościach tych ścieki odprowadzane są do przydomowych zbiorników bezodpływowych a stamtąd przetransportowywane i wylwane w biologiczne oczyszczalnie ścieków w Parczewie i Czemiernikach. Celem zabezpieczenia i utrzymania czystości wód konieczne jest wybudowanie w najbliższym czasie system kolektorów sanitarnych z przepompowniami oraz nowej oczyszczalni na terenie gminy. Ponadto własny system oczyszczania ścieków posiada znajdująca się w Gródku Szlacheckim firma INEX.

Planowana jest budowa sieci kanalizacyjnej w miejscowościach Miłków i Kol. Miłków i włączenie jej do oczyszczalni ścieków w Parczewie.

11.2.3 Usuwanie nieczystości stałych.

Gminne składowisko stałych odpadów zlokalizowane jest w miejscowości Glinny Stok. Składowisko jest typowym miejscem deponowania stałych odpadów komunalnych.

W planach jest budowa międzygminnego wysypiska w porozumieniu z gminami Milanów i Parczew. Planowany jest również zakup kontenerów do przewożenia odpadów na wysypisko śmieci w Parczewie.

System gromadzenia i zbiórki odpadów komunalnych na terenie gminy prowadzony jest w oparciu o 21 kontenerów KP-7. Wywozem odpadów zajmuje się Zakład Usług Komunalnych w Parczewie. Na terenie gminy funkcjonuje odrębny system odbioru odpadów komunalnych od podmiotów gospodarczych. Nie jest prowadzona selektywna zbiórka odpadów opakowaniowych i użytkowych.

11.3 Elektroenergetyka.

Dostawa energii następuje z krajowego systemu energetycznego poprzez Lubelskie Zakłady Energetyczne w Radzynie Podlaskim, a stamtąd siecią napowietrzną do transformatora w Siemieniu. Na terenie gminy znajduje się 40 stacji transformatorowych. Ponadto w gminie znajduje się elektrownia wodna, która znajduje się na rzece Piwonii przy ujściu do Tyśmienicy.

11.4 Gazyfikacja.

Na terenie gminy Siemień nie ma sieci gazociągowej. Mieszkańcy wykorzystują przydomowe kotłownie opalane węglem, miałem i drewnem. Planowane jest zbudowanie centralnej kotłowni w Siemieniu. Na terenach wiejskich mieszkańcy zaopatrują się w gaz bezprzewodowy.

11.5 Telekomunikacja.

Głównym operatorem telekomunikacyjnym jest TP S.A. Łączność na terenie gminy oparta jest na centralach automatycznych. Obecnie podłączonych jest ok. 1047

abonentów. Liczba abonentów w gminie stale wzrasta i tak: w 1997 r. było ich – 677, w 1998 r-815, a w 1999 r. – 1026. Planowana jest budowa wieży telefonii komórkowej w miejscowości Działyń.

12 OBIEKTY PRAWNIE CHRONIONE

12.1 Obiekty wpisane do rejestru zabytków.

Na terenie gminy Siemień występują następujące obiekty zabytkowe objęte ścisłą ochroną konserwatorską poprzez wpis do rejestru zabytków:

GLINNY STOK

Zespół dworsko-parkowy, wpis pod nr A - 145

1. Dwór, mur., 2 pół. XIX w.
2. Pozostałości parku krajobrazowego, 2 pół. XIX
3. Kapliczka, mur., k.XIX

SIEMIENI

Zespół dworsko-parkowy, wpis pod nr A -166

1. Dwór, mur., ok. 1875
  2. Lodownia, mur., ok. 1920
  3. Park krajobrazowy, k.XIX
- Młyn wodny, mur., 1899, wpis pod nr A - 241

ŻMINNE

Zespół dworsko-parkowy, wpis pod nr A -168

1. Dwór, dr., po 1921 r.
2. Spichlerz, mur., ok. 1912
3. Piwnica ziemna, 1 ćw. XX w.
4. Figura Matki Boskiej, l.30-te XX w.
5. Park krajobrazowy, pocz. XX w.

12.2 Obiekty ujęte w ewidencji dóbr kultury woj. lubelskiego.

Na terenie gminy Siemień występują następujące obiekty ujęte w ewidencji dóbr kultury woj. lubelskiego stanowiące przedmiot zainteresowania konserwatorskiego, które w najbliższej przyszłości powinny być objęte pośrednią ochroną konserwatorską:

AMELIN

Kapliczka przydrożna, mur., pocz. XX

GRÓDEK

Kapliczka, mur., 1927

Dworzec kolejowy, mur., pocz. XX

Dom dróżnika, drewn., pocz. XX

Cmentarz epidemiczny, nieczynny

JULIOPOL

Kapliczka przydrożna, mur., pocz. XX

MILKÓW

Kaplica, mur., 1923

Pozostałości zespołu dworskiego:

1. Dawny dwór, przebud., mur., poł. XIX

2. Pozostałości kompozycji ogrodowej

3. Dawny czworak, mur., poł. XIX

POMYKÓW

Kapliczka przydrożna, mur., 1954

SIEMIENI

Kościół p.w. Przemienienia Pańskiego, drewn., 1931

Kapliczka przydrożna, mur., 1770

Kapliczka przydrożna, mur., 2 poł. XVIII

Dawny spichlerz, ob. obora, mur., 1 poł. XIX /w części gospodarczej zespołu dworskiego/

Cmentarz rzymskokatolicki, założony w pocz. XX, czynny

SEWERYNÓWKA

Cmentarz ewangelicki, nieczynny

TULNIKI

Cmentarz epidemiczny, nieczynny

WIERZCHOWINY

Kapliczka przydrożna, mur., okres międzywojenny

WÓLKA SIEMIĘSKA

Kaplica, drewn., ok. 1923

Cmentarz ewangelicki, nieczynny

ŻMINNE

Kaplica, pocz.XX

12.3 BUDOWNICTWO LUDOWE

AMELIN

Dom nr 2, drewn., okres międzywojenny.

Dom nr 4, drewn., pocz. XX

Dom nr 5, drewn., pocz. XX

Dom nr 6, drewn., pocz. XX

Dom nr 11, drewn., pocz. XX

Dom nr 13, drewn., okres międzywojenny

Dom nr 14, drewn., okres międzywojenny

Dom nr 22, drewn., pocz. XX.

Dom nr 24, drewn., pocz. XX.

Dom nr 27, drewn., pocz. XX

Spichlerz nr 28, drewn., pocz. XX

DZIAŁYŃ

Dom nr 6, drewn., okres międzywojenny

Dom nr 7, drewn., okres międzywojenny

Dom nr 12, drewn., okres międzywojenny

Zagroda nr 14:

Dom, drewn., okres międzywojenny

Stodoła, drewn., okres międzywojenny

Dom nr 19, drewn., okres międzywojenny

Dom nr 20, drewn., 1884

Zagroda nr 24:

Dom, drewn., okres międzywojenny

Spichlerz, drewn., okres międzywojenny

Dom nr 26, mur., okres międzywojenny

Dom nr 27, drewn., pocz. XX

Dom nr 31, drewn., pocz. XX

Dom nr 32, drewn., pocz. XX

Dom nr 33 drewn., pocz. XX

Zagroda nr 34:

Dom, drewn., pocz. XX

Stodoła, drewn., pocz. XX

Dom nr 45, drewn., XIX/XX

Dom nr 46, drewn., pocz. XX

Dom nr 52, drewn., okres międzywojenny

GRÓDEK

Dom nr 36, drewn., okres międzywojenny

Dom nr 40, drewn., okres międzywojenny

JEZIORO

Dom nr 174, drewn., pocz. XX

JULIOPOL

Dom nr 2, drewn., pocz. XX.
Dom nr 3, drewn., pocz. XX.
Dom nr 4 drewn., pocz. XX.
Dom nr 8, drewn., pocz. XX.
Dom nr 21, drewn., pocz. XX.
Dom nr 23, drewn., pocz. XX.
Dom nr 24, drewn., pocz. XX.
Dom nr 32, drewn., pocz. XX.
Dom nr 36, drewn., pocz. XX.
Stodoła nr 39, drewn., pocz. XX.
Dom nr 76, drewn., okres międzywojenny
Dom nr 77, mur., okres międzywojenny
Dom nr 78, drewn., okres międzywojenny

MILKÓW

Dom nr 3 drewn., pocz. XX
Dom nr 6, drewn., pocz. XX
Dom nr 7, drewn., okres międzywojenny
Dom nr 11, drewn., ok. 1930
Zagroda nr 13:
Dom, drewn., okres międzywojenny
Spichlerz, drewn., okres międzywojenny
Dom nr 16, drewn., ok. 1930
Dom nr 18, drewn., pocz. XX
Zagroda nr 19:
Obora, drewn., okres międzywojenny
Stodoła, drewn., okres międzywojenny
Spichlerz nr 22, drewn., pocz. XX
Dom nr 27, drewn., okres międzywojenny
Dom nr 28, drewn., okres międzywojenny
Dom nr 31, drewn., okres międzywojenny
Dom nr 32, mur., pocz. XX
Dom nr 34, drewn., okres międzywojenny
Dom nr 43, drewn., okres międzywojenny

Dom nr 48, drewn., pocz. XX

Dom nr 51, drewn., pocz. XX

Zagroda nr 53:

Dom, drewn., okres międzywojenny

Spichlerz, drewn., okres międzywojenny

NADZIEJA

Dom nr 21, drewn., pocz. XX

Dom nr 22, drewn., pocz. XX

Dom nr 24, drewn., pocz. XX

Dom nr 26, drewn., pocz. XX

Dom nr 40, drewn., pocz. XX

Dom nr 48, drewn., pocz. XX

Dom nr 61, drewn., okres międzywojenny

Dom nr 67, drewn., okres międzywojenny

SEWERYNÓWKA

Dom nr 2, drewn., XIX/XX

Spichlerz nr 5, drewn., pocz. XX

Dom nr 7, drewn., pocz. XX

Zagroda nr 9:

Dom, drewn. pocz. XX,

Spichlerz, drewn., pocz. XX

Dom nr 29, drewn., ok. 1930

Dom nr 30, drewn., okres międzywojenny

Dom nr 37, drewn., okres międzywojenny

Dom nr 38, drewn., okres międzywojenny

Zagroda nr 53:

Dom, drewn., pocz. XX

Stodoła, drewn., pocz. XX

Obora, drewn., pocz. XX

Spichlerz, drewn., pocz. XX

Spichlerz, drewn., pocz. XX

SIEMIENÍ

- Dom nr 16, drewn., pocz. XX
- Dom nr 17, drewn., pocz. XX
- Dom nr 21, drewn., pocz. XX
- Dom nr 22, drewn., pocz. XX
- Dom nr 26, drewn., pocz. XX
- Dom nr 27, drewn., pocz. XX
- Dom nr 33, drewn., pocz. XX
- Dom nr 35, drewn., okres międzywojenny
- Dom nr 37, drewn., okres międzywojenny
- Dom nr 39, drewn., okres międzywojenny
- Dom nr 49, drewn., pocz. XX
- Dom nr 50, drewn., pocz. XX

TULNIKI

- Dom nr 21, drewn., pocz. XX
- Dom nr 23, drewn., pocz. XX
- Zagroda nr 26:
  - Dom, drewn., pocz. XX
  - Spichlerz, drewn., pocz. XX
- Dom nr 32, drewn., pocz. XX
- Dom nr 34, drewn., pocz. XX
- Dom nr 42, drewn., okres międzywojenny
- Dom nr 51, drewn., okres międzywojenny
- Dom nr 52, drewn., okres międzywojenny
- Dom nr 56, drewn., okres międzywojenny
- Dom nr 60, drewn., okres międzywojenny

WIERZCHOWINY

- Dom nr 59, drewn., okres międzywojenny
- Dom nr 60, drewn., pocz. XX

Dom nr 61, drewn., okres międzywojenny

Dom nr 73, drewn., pocz. XX

Dom nr 74, drewn., pocz. XX

Dom nr 75, drewn., okres międzywojenny

Dom nr 77, drewn., okres międzywojenny

Zagroda nr 79:

Dom, drewn., pocz. XX

Obora, drewn., pocz. XX

Stodoła, drewn., pocz. XX

Dom nr 80, drewn., pocz. XX

Dom nr 83, drewn., okres międzywojenny

Dom nr 85., drewn., okres międzywojenny

Dom nr 86. drewn.. pocz. XX

Zagroda nr 87:

Dom, drewn., pocz. XX

Spichlerz, drewn., pocz. XX

Zagroda nr 88:

Dom, drewn., okres międzywojenny

Spichlerz, drewn., okres międzywojenny

Obora, drewn., pocz. XX

WOLA TULNICKA

Dom nr 1. drewn.. pocz. XX

Dom nr 3, drewn., pocz. XX

Dom nr 10. drewn.. okres międzywojenny

Zagroda nr 21:

Dom, drewn.. pocz. XX

Spichlerz, drewn.. pocz. XX

Dom nr 27, drewn., pocz. XX

Dom nr 30, drewn., okres międzywojenny

Dom nr 33, drewn., pocz. XX

Dom nr 36., drewn., 1920

WÓLKA SIEMIĘŃSKA

Spichlerz nr 57, drewn., pocz. XX

Stodoła nr 58, drewn., pocz. XX

12.4 Gminna ewidencja zabytków.

Podstawa prawna opracowania:

Gminna ewidencja zabytków gminy Siemień została opracowana w związku z wejściem w życie ustawy z dn. 18 marca 2010 r. o zmianie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 75/2010, poz. 474), na podstawie której w gminnej ewidencji zabytków powinny być ujęte:

- 1) zabytki nieruchome wpisane do rejestru;
- 2) inne zabytki nieruchome znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków;
- 3) inne zabytki nieruchome wyznaczone przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Gminna ewidencja zabytków została opracowana zgodnie z wymogami zawartymi w *Rozporządzeniu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem* (Dz. U. Nr 113, poz. 661).

Rozporządzenie to stanowi wykonanie upoważnienia ustawowego zawartego w art. 24 ust. 3 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. Nr 162, poz. 1568, z późn. zm.), zobowiązującego ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego do określenia wzorów krajowych i wojewódzkich kart ewidencyjnych oraz kart adresowych gminnych ewidencji zabytków. Według w/w wzorów opracowane zostały karty adresowe *Gminnej ewidencji zabytków gminy Siemień*. Poszczególne karty GEZ zostały wypełnione zgodnie z instrukcją opracowaną przez Narodowy Instytut Dziedzictwa.

Zawartość Gminnej ewidencji zabytków gminy Siemień:

- **Stanowiska archeologiczne zlokalizowane na terenie gminy Siemień:**

np.	Miejscowość*	Gmina	obszar AZP	Nr stan. na obszarze	Nr stan. w miejsc.
-----	--------------	-------	------------	----------------------	--------------------

1	Amelin	Siemień	69-82	1	1
2	Gródek	Siemień	70-83	5	2
3	Gródek	Siemień	70-83	6	3
4	Gródek	Siemień	70-83	8	5
5	Jezioro	Siemień	69-83	37	2
6	Jezioro	Siemień	69-83	38	3
7	Jezioro	Siemień	69-83	39	4
8	Jezioro	Siemień	69-83	41	5
9	Łubka	Siemień	69-83	16	1
10	Miłków	Siemień	69-84	26	1
11	Miłków	Siemień	69-84	27	2
12	Miłków	Siemień	69-84	29	3
13	Miłków-Kolonia	Siemień	69-83	10	3
14	Miłków-Kolonia	Siemień	69-83	14	4
15	Miłków-Kolonia	Siemień	69-83	15	5
16	Miłków-Kolonia	Siemień	69-84	25	1
17	Miłków-Kolonia	Siemień	69-84	39	2
18	Miłków-Podlasie	Siemień	69-83	11	1
19	Nadzieja	Siemień	70-83	3	1
20	Ostrowik	Siemień	69-83	12	1
21	Ostrowik	Siemień	69-83	13	2
22	Sewerynowka	Siemień	70-83	4	1
23	Sewerynowka	Siemień	70-83	7	2
24	Siemień	Siemień	69-83	3	3
25	Siemień	Siemień	69-83	33	8
26	Siemień	Siemień	69-83	34	9
27	Siemień	Siemień	69-83	35	10
28	Siemień-Kolonia	Siemień	69-83	30	1
29	Siemień-Kolonia	Siemień	69-83	31	2
30	Siemień-Kolonia	Siemień	69-83	32	3
31	Tulniki	Siemień	70-83	2	1
32	Woła Tulnicka	Siemień	70-83	9	1
33	Woła Tulnicka	Siemień	70-83	10	2
34	Wólka Siemieńska	Siemień	69-83	19	3

35	Wólka Siemieńska	Siemień	69-83	20	4
36	Wólka Siemieńska	Siemień	69-83	21	5
37	Wólka Siemieńska	Siemień	69-83	22	6
38	Wólka Siemieńska	Siemień	69-83	23	7
39	Wólka Siemieńska	Siemień	69-83	24	8
40	Wólka Siemieńska	Siemień	69-83	25	9
41	Wólka Siemieńska	Siemień	69-83	26	10
42	Wólka Siemieńska	Siemień	69-83	27	11
43	Wólka Siemieńska	Siemień	69-83	28	12
44	Wólka Siemieńska	Siemień	69-83	29	13
45	Wólka Siemieńska	Siemień	69-83	40	14
46	Żminne	Siemień	69-83	9	1
47	Żminne	Siemień	69-83	36	2

• **Zabytki nieruchome wpisane do rejestru:**

1.	Glinny Stok, założenie dworsko-ogrodowe
2.	Glinny Stok, dwór
3.	Glinny Stok, park krajobrazowy
4.	Glinny Stok, aleja
5.	Siemień, zespół dworsko-parkowy
6.	Siemień, dwór
7.	Siemień park
8.	Siemień, młyn
9.	Żminne, park dworski

• inne zabytki nieruchome znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków:

1.	Miłków-Kolonia, kaplica
2.	Miłków-Kolonia , dwór
3.	Miłków-Kolonia, czworak
4.	Miłków-Kolonia, spichlerz
5.	Sewerynówka, cmentarz ewangelicki
6.	Siemień, lodownia (pozostałości)
7.	Siemień, kapliczka z figurą Chrystusa Frasobliwego
8.	Siemień, kapliczka z figurą św. Jana Nepomucena
9.	Siemień, kościół pw. Przemienienia Pańskiego, obecnie kaplica
10.	Siemień Nr 14, plebania ob. dom
11.	Siemień, cmentarz parafialny rzymskokatolicki
12.	Siemień Nr 2, spichlerz ob. dom
13.	Siemień Nr 4 spichlerz ob. dom
14.	Wólka Siemieńska, cmentarz ewangelicki

15.	Żminne, dwór
16.	Żminne, spichlerz (pozostałości)

- inne zabytki nieruchome wyznaczone przez Wójta Gminy Siemień w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków:

1.	Glinny Stok, krzyż
2.	Juliopol, krzyż i głaz pamiątkowy w miejscu lokalizacji nie istniejącego kościoła ewangelickiego
3.	Miłków-Kolonia, stodoła
4.	Miłków-Kolonia, obora I
5.	Miłków-Kolonia, obora II
6.	Pomyków, kapliczka
7.	Sewerynowka 2, dom
8.	Tulniki, krzyże (3)

W Gminnej ewidencji zabytków gminy Siemień dla następujących obiektów wskazanych przez Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków Delegaturę w Białej Podlaskiej: cmentarza epidemicznego w Gródku i cmentarza epidemicznego w Tulnikach – z uwagi na brak jakichkolwiek naziemnych form upamiętnienia i ujęcie ich w wykazie zabytków archeologicznych nie zostały założone odrębne karty ewidencyjne. Cmentarze w kartach AZP figurują jako następujące stanowiska:

- cmentarz epidemiczny w Gródku = AZP 70-83 5/2
- cmentarz epidemiczny w Tulnikach = AZP 70-83 2/1

12.5 Stanowiska archeologiczne zlokalizowane na terenie gminy Siemień

n p.	Miejscowość*	Gmina	obszar AZP	Nr stan. na obszarze	Nr stan. w miejsc.	dotk owe Inform acje
1	Amelin	Siemień	69-82	1	1	
2	Gródek	Siemień	70-83	5	2	
3	Gródek	Siemień	70-83	6	3	
4	Gródek	Siemień	70-83	8	5	
5	Jezioro	Siemień	69-83	37	2	
6	Jezioro	Siemień	69-83	38	3	
7	Jezioro	Siemień	69-83	39	4	
8	Jezioro	Siemień	69-83	41	5	
9	Łubka	Siemień	69-83	16	1	
10	Miłków	Siemień	69-84	26	1	
11	Miłków	Siemień	69-84	27	2	

12	Miłków	Siemień	69-84	29	3	
13	Miłków-Kolonia	Siemień	69-83	10	3	
14	Miłków-Kolonia	Siemień	69-83	14	4	
15	Miłków-Kolonia	Siemień	69-83	15	5	
16	Miłków-Kolonia	Siemień	69-84	25	1	
17	Miłków-Kolonia	Siemień	69-84	39	2	
18	Miłków-Podlasie	Siemień	69-83	11	1	
19	Nadzieja	Siemień	70-83	3	1	
20	Ostrowik	Siemień	69-83	12	1	
21	Ostrowik	Siemień	69-83	13	2	
22	Sewerynowka	Siemień	70-83	4	1	
23	Sewerynowka	Siemień	70-83	7	2	
24	Siemień	Siemień	69-83	3	3	
25	Siemień	Siemień	69-83	33	8	
26	Siemień	Siemień	69-83	34	9	
27	Siemień	Siemień	69-83	35	10	
28	Siemień-Kolonia	Siemień	69-83	30	1	
29	Siemień-Kolonia	Siemień	69-83	31	2	
30	Siemień-Kolonia	Siemień	69-83	32	3	
31	Tulniki	Siemień	70-83	2	1	
32	Woła Tulnicka	Siemień	70-83	9	1	
33	Woła Tulnicka	Siemień	70-83	10	2	
34	Wólka Siemieńska	Siemień	69-83	19	3	
35	Wólka Siemieńska	Siemień	69-83	20	4	
36	Wólka Siemieńska	Siemień	69-83	21	5	
37	Wólka Siemieńska	Siemień	69-83	22	6	
38	Wólka Siemieńska	Siemień	69-83	23	7	
39	Wólka Siemieńska	Siemień	69-83	24	8	
40	Wólka Siemieńska	Siemień	69-83	25	9	
41	Wólka Siemieńska	Siemień	69-83	26	10	
42	Wólka Siemieńska	Siemień	69-83	27	11	
43	Wólka Siemieńska	Siemień	69-83	28	12	
44	Wólka Siemieńska	Siemień	69-83	29	13	
45	Wólka Siemieńska	Siemień	69-83	40	14	

46	Żminne	Siemień	69-83	9	1	
47	Żminne	Siemień	69-83	36	2	

12.6 Cmentarze.

Wg „Wykazu zabytkowych cmentarzy w Polsce” opracowanego przez Ośrodek Ochrony Zabytkowego Krajobrazu, Narodowej Instytucji Kultury - w obszarze gminy Siemień

w następujących miejscowościach znajdują się cmentarze:

1. Siemień
  - administrator: Kościół Katolicki,
  - rodzaj cmentarza: rzymsko-katolicki,
  - przedmiot wpisu: całość,